
SIGILLVM COLLEGII COLVMBIAE NOVI EBORACI
IN LUMINE TUO VIDEBIMUS LUMEN

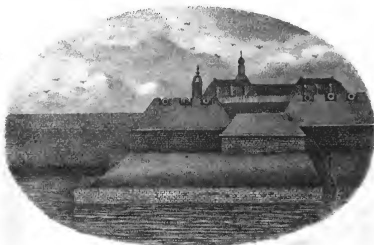

Over

't Kasteel van Antwerpen.

DOOR

ADAM SIMONS.

Res dura, et novitas regni me talia cogunt
Moliri, et late fines custode tueri.

Virg.

Te UTRECHT,
by J. ALTHEER.
MDCCCXXXI.
TWEEDE DRUK.

AAN

ZIJNE EXCELLENTIE

D. H. BARON CHASSÉ,

LUITENANT GENERAAL,

KOMMANDEUR VAN DE MILITAIRE WILLEMS ORDE,

OFFICIER VAN 'T LEGIOEN VAN EER,

Kommanderende 't 4de Groot-militair Kommando,

OPPERBEVELHEBBER

VAN

'T KASTEEL VAN ANTWERPEN

EN ONDERHOORIGE FORTEN,

EN VAN

Z. M. ZEEMAGT, OP DE SCHELDE,

VOOR ANTWERPEN,

ENZ. ENZ.

UIT HOOGE ACHTING,

OPGEDRAGEN,

DOOR DEN

SCHRIJVER.

B E R I G T.

Eindelijk verſchijnt deze voorlezing, over 't Kasteel van Antwerpen. *Zij was gegeven, den* 15[den] *Dec., des vorigen jaars, ter vervulling eener ſpreekbeurt, bij de Utrechtſche Afdeeling der Maatſchappij:* Tot nut van 't Algemeen.

Van den beginne af, had ik mij voorgenomen, dezelve uit te geven; doch vele en velerlei bezigheden, maar voornamelijk lusteloosheid en zorgen deden mij, de uitgave vertragen.

Onder anderen, hindert mij meer, dan ik zeggen kan, de langdurige afwezigheid van mijn' Zoon, Doct[r]. G. Simons, *die, nog altijd Obſervator bij de Sterrewagt, aan de Hooge School te Utrecht, tot den* 1[ſten] *ban der Schutterij behoorende, onder de gewone Schutters, moest uit-*

trekken en, sedert den 28sten Oct. ll., in de Vesting, te Bergen op Zoom, den dienst onafgebroken verrigt.

Na vele teleurstelling en verijdeling onzer regtmatige wenschen, waaronder het getrouwe Nederland met een verwonderlijk geduld gebogen gaat, reisde ik, in het begin van Lentemaand, derwaarts, om Hem te zien, die reeds zoo lang van ons was gescheiden en tevens, om mij te overtuigen van de volharding onzer Natie, in de bescherming van den grond, welke haar zoo dierbaar is en heilig.

Overal vond ik, op mijne reize, de meeste bereidwilligheid, gepaard met vele bescheidenheid, behalve aan het bureau der paspoorten, te Breda, waar men reizigers zeer onheusch bejegende. Het was, op den 6den Maart, toen ik daar, voor den Paspoorten-Monarch verscheen, welke tegen anderen en mij eene bitsche taal zich veroorloofde, die, zekerlijk onverdiend, nooit minder, dan nu, gevoerd moest worden jegens hen, welke, als inboorlingen des Lands, genoegzaam bekend, waarlijk niet van verstandhouding met den vijand kunnen verdacht worden, of vermaaks-

maakshalve doortrekken, en die thans zoo vele opofferingen zich moeten getroosten.

Zulke lieden bevorderen, zoo ik denk, geenszins de goede zaak, maar zijn integendeel regt geſchikt, om, in een' tijd van hooge ſpanning, overal wrevel en misnoegen op te wekken en te verſpreiden.

Te Bergen op 'Zoom, heerschte de beste geest, onder alle rangen der bezetting. Orde, ijver, ingetogenheid en krijgstucht verhoogden, in mijne oogen, de ontzagchelijkheid dezer vermaarde Vesting, die gehouden wordt voor een der meesterſtukken van Coehoorn *en het vermogen heeft, de grenzen des Lands en voornamelijk Zeeland, aan die zijde, genoegzaam te dekken. — De lof, aan de vrijwillige Jagers van de Utrechtſche Hooge School daar gegeven, ruischte liefelijk in mijne ooren.*

Wonderlijk was het mij, bij de ontmoeting van zoo vele vrienden en bekenden! Het ſcheen, als of Utrecht derwaarts was verhuisd, — maar geheel verkleed, maar onttrokken aan voormalig bedrijf, maar geſcheiden van vroegere betrekking. Het onnatuurlijkſte van alles was, het zien van velen, die anders minderen rang in de maatſchap-

pij

pij bekleedende, daar nogtans, onder de wapenen, over hunne meerderen het bevel voerden.

Eene droevige vertooning voorzeker van een deugdzaam volk, dat, met verlating van al, wat dierbaar is, alles moet op het ſpel zetten, zoo het zijn beſtaan wil behouden, zijne regten handhaven en door list, geweld en verraad niet zal overmeesterd worden!

Men kan in waarheid zeggen, dat Nederland thans is bemuurd en verſtaald, terwijl 'er inwendig, onder de ingezetenen des Lands, de diepſte vrede en eendragt heerſchen; — maar vrede en eendragt, geboren uit beſef van het groot gevaar, waarin men verkeert, door den nood gebiedend voorgeſchreven, en geheel afgeſcheiden van die algemeene vergenoegdheid, welke het echte kenmerk is van een gelukkig volk. Immers overal is het duister! — werwaarts wij onze oogen wenden, blijven wij in het onzekere, van waar het licht moet dagen; even als die ongelukkigen, welke, in den donkeren nacht, op eene wijde zee, zonder kompas rondzwerven, niet wetende, waarheen hunnen koers

te rigten. — Onder die aanhoudende zorgen en algemeenen uittogt, mogen wij klagen:

Wij trekken in een ommering
Van droefheidt en bekommering. (*).

Na mijne Voorlezing, over 't Kasteel van Antwerpen, *was het natuurlijk, dat bij mij de wensch moest opkomen, om, zoo dit wezen kon, dien merkwaardigen burg met eigen oogen te gaan bezigtigen. De eenige plek, in het oproerig België, die, ſchoon in omvang de kleinſte van allen, nogtans was behouden, daar men het voorts overal had opgegeven!*

Thans te Bergen op Zoom zijnde, was ik zoo zeer in de nabijheid van het Kasteel, dat, hoe moeijelijk de togt daar heen, in het gure weder, en onder het bereik van verraderlijke vijanden, ook ware, ik het mij nogtans niet zou hebben kunnen vergeven, die gelegenheid niet te hebben waargenomen.

De Opperbevelhebber, Baron van der Capellen, *aan wien ik reeds zoo vele verpligting had, ver-*

(*) Hooft, *Baeto.* Bedr. IV Toon. 6.

vermeerderde dezelve, en Z. E. verwierf voor mij, bij den Opperbevelhebber van 't Kasteel verlof, van derwaarts te komen. Aan zijne vermogende aanbeveling heb ik het alleen te danken, dat mijn verblijf aldaar volkomen beantwoordde aan mijne wenſchen, dermate, dat, en door het gastvrij onthaal bij den Baron Chasſé *en door deszelfs groote oplettendheid, om mij alle mogelijke inlichting te geven van alles, wat de beſcheidenheid niet verbood, te vragen, ik de moeijelijke reizen vergat en den tijd, dien ik daar, in de tegenwoordigheid van Z. E., met zoo vele edele en brave mannen vertoefde, immer onder de genoegelijkſte dagen van mijn leven zal rekenen.*

Beide getrouwe Opperbevelhebbers mogen eerlang, met geheel Nederland, den heugelijken dag beleven, dat zij, na een' voordeeligen vrede, uit de gewigtige Vestingen, aan hunne waakzaamheid tegenwoordig toevertrouwd, met alle krijgseer mogen trekken, — van een dankbaar Volk, onder het betoon der luidruchtigſte vreugde, worden verwelkomd en ingehaald — en die hooge onderſcheiding bij Z. M. den Koning

ver-

verwerven, welke trouw, moed en beleid alleen kunnen verdienen!

Het was, tegen den middag van den 14^{den} Maart, toen ik met de postboot van Bergen vertrok. De wind woei hevig, uit het Z. W. t. Z., - W. Z. W. en ſoms Z. W., met betrokken lucht en buijig weder. De meeuwen gierden heen en weder over onze boot en krasten. — De Korvet Meduſa, *gev^{d}. door Kap^{n}.* Dubicar, *liggende voor het Fort Bath, moest de ſloep uitzetten, welke met moeite ons kon bereiken, om de brieven af te halen. — Pal in den wind, moeſten wij aanhoudend laveren, met korte gangen, om de ondiepte en bedriegelijke platen te vermijden.*

Zeer laat, in den achtermiddag, bezeilden wij de Korvet Proſerpina, *liggende tusſchen Lillo en Liefkenshoek; — de Bevelhebber* van Maren *noodigde mij beleefdelijk, boven te komen.*

Na dat wij, achter Kallo, het tij geſtopt hadden, om den vloed af te wachten, en de Korvet de Komeet *waren genaderd, die, onder het bevel* ad interim *van den Luit.* den Berger, *bij Pijp tabak, voor anker lag, kwamen wij eindelijk, 's nachts te 1 ure, aan het Vlaamsch Hoofd.*

De

De wind huilde geweldig, bij het voorbijzeilen van de ſtad en deed, langs de geheele kade, de akelig lichtende hanglantaarnen heen en weder ſlingeren. Zij ſchenen mij, de rustelooze beweging, binnen Antwerpen, aan te duiden.

*'s Morgens, tijdig naar het Kasteel roeijende, met eene goede ſloep en rappe gasten, door de zorg van den wakkeren Kommandant der Vloot, Kap*n. Koopman, *zeer goed ingerigt, zag ik het Fregat* Sumatra, *dat, den* 3den *Sept. ll.* (*) *zoo jammerlijk verongelukte, voor de ſtad liggen, geheel over zijde gehaald, even als een vaartuig, dat gekrengd wordt. — Aan de andere zijde der ſtad, is het wrak der geſprongen kanonneerboot, N°.* 2. *nog zigtbaar, bij laag water.*

De rij der kanonneerboten en die groote zwarte Stoomkanonneerboot Suriname, *allen met de Hollandſche vlag, deden mijn hart verdagen; terwijl mij ontzettede het zien der geteiſterde Stad, vooral aan die zijde, waar men, bij het Kasteel*

(*) Zie *Haarl. Cour.* 4 Sept. 1830. N°. 6.

teel aan wal ſtapt. — Ik dacht aan het zeggen van Arent van Aemſtel:

De groote aeloude ſtadt, vermaert in oorelogen,
Zoo ſcheeprijck, en voor wie zich zee en ſtroomen bogen,
Den vreemde en nagebuur, en rijcken tot ontzagh,
Gaat plotſelijck te grond, en zinckt met eenen ſlagh (*).

Bij het binnentreden van het Kasteel, overſtroomde mij een verwonderlijk gevoel, geenszins te beſchrijven! Ik had Loeveſtein voorheen bezocht, — op de zaal van het Binnenhof, den wankelenden gang van den grijzen Staatsman nagetreden en de Gevangen Poort, in 's Hage, bezigtigd; — ik had, op het Hooge Huis, te Muiden, de gelukkige ſaele gezien, daar het weeuwtje in ſpookte, en, te Muiderberg, den geest van Timon, *den waarzegger opgeroepen, die mijne woorden herhaalde; — ik had gewandeld op Zorgvliet, Hofwijck en Ockenburgh, — maar nergens gevoelde ik meêr, voor mijn Vaderland, dan hier, — nergens, vond ik meer, voor mijne oogen en verbeelding, dan op deze beruchte plaats!*

(*) Vondel, *Gijsbr. van Aemſt.* Bedr. IV. Toon. 2.

CICERO *zegt ergens, ſprekende van zijn verblijf, in eene vermaarde ſtad:* „ op de eigen plaats, zijn „ de ſporen der groote mannen, die daar leef- „ den, — — overal, waar wij onze voeten zetten, „ treden wij op de plek eener geſchiedenis. (*).” *Onder zulke gewaarwordingen, gevoelt men eerst regt het eigenaardige dier zinrijke gezegden.*

Als zag ik de ſchimmen van die vermaarde mannen, welke hier voormaals vertoefden, dacht ik aan Alba *en* Requeſens; *aan* Mondragon *en* Avila; *aan* Parma *en* Guasto. — *Hier hadden zij dikwijls hunne aanſlagen beraamd,* Oranje *en* Hoohenlo, Aldegonde *en* Gianibelli. — *Maar het vorſtelijk paleis was niet meer te vinden, waarin de tropeën van* Karel V. *praalden; waar de wanden voorſtelden de ſchoone perken van het wellustig Prado en de welige dreven van Aranjuez, met de afbeeldingen van den magtigen Keizer en het ſomber gelaat van* Filips II. — —

Bij deze Voorlezing zijn eenige ſteendrukplaten gevoegd, die wij vertrouwen, geenszins ongevallig te zullen wezen. Schoon in een' tijd van bezui-

(*) *De Fin.* I. c. 2.

zuiniging, *mag men nogtans niet zoo naauw zien*, *dat zij ook de aanmoediging tot wetenſchap en kunst zou verdooven.*

De afbeelding van den Baron Chasſé, *met het* fac ſimile, *is een geſchenk van mijn' vriend Jhr.* G. J. Beeldſnijder *en den verdienstelijken ſteendrukker* Houtman, *uit hoogachtig voor den moedigen Verdediger van het Kasteel.*

Over de breede Aanteekeningen, *achter deze Voorlezing geplaatst*, *moet ik eenige verſchooning vragen. Zij doen ons denken aan de noten*, *zonder tekst*; — *doch ik was nu eens aan het ſchrijven*, *en tijdverdrijf gaf mij eene goede afleiding van alles*, *wat mij tegenwoordig zoo zeer verontrust en hindert.*

Geheel anders is het met de Bijlagen, *die*, *naar mijn inzien*, *onmisbaar waren voor een opſtel*, *dat ook van de jongſte gebeurtenisſen gewaagde. Sommige derzelven zijn ſlechts herhalingen van bekende berigten*, *die wel eens*, *zonder aanwijzing*, *voor den toekomſtigen geſchiedſchrijver elders moeijelijk zijn te vinden*; — *anderen daar en tegen geven genoegzaam te kennen*, *dat zij tot die bijdragen behooren*,

wel-

welke alleen door eene gunſtige gelegenheid kunnen worden verkregen.

Voor de herhaling van mijn' Lierzang: Bij de Uitvaart van van Speijk, *wil ik hier geene verſchooning vragen.*

De lompſte drukfouten zijn, achter de Bijlagen, *aangewezen.*

Het verſtrekt mij tot blijdſchap, deze taak, in weerwil van zoo vele zorgen, nog te hebben kunnen verrigten.

De naderende ouderdom beloofde mij rust, bij een genoegelijk gezin, in ſtille letteroeſeningen en een eenvoudig huisſelijk leven; — doch de ſtormen zijn opgeſtoken, en kwellingen, die mij treffen, geven mij regt, om eerlang met hen te rigten, aan welken ik die heb te wijten.

Het is toevallig, dat ik dit Berigt teeken, op den dag, toen in den nacht, nu zes- en dertig jaren geleden, tusſchen Holland en Frankrijk, het verderſelijk Verdrag werd geſloten, waarbij een aanzienelijk deel van het grondgebied werd afgeſtaan, dat tot het voormalig Gemeenebest der Zeven Vereenigde Gewesten behoorde, gepaard

paard met andere verliezen en belemmeringen, als de opening der Schelde, de vrije vaart op de Maas en den Rijn en de voldoening van een' grooten ſchat; — verliezen, die de gevoeligſte ſlagen toebragten aan onze nijverheid, den handel en de vrijheid van onzen Staat. Een Verdrag, waar van Nederland al het leed zou vergeten zijn, zoo het nooit ware vereenigd geweest, met België.

Utrecht, den 17 Mei, 1831.

INHOUD.

Berigt. . . . . . bladz. III.
Voorlezing. . . . . . . I.
De Toekomst. (Gedicht). . . . 50.
Aanteekeningen. . . . . . 61.
Bijlagen.
Uitstel voor Antwerpen. . . . 87.
Tuchtiging van de Stad. . . . 92.
Staat van Z. M. Scheepsmagt, voor Antwerpen, 27 Oct. 1830. . . 95.
Dag-orders van den Opperbevelhebber. 97.
Namen der Hoofd- en Staf-Officieren, in Maart 1831. . . . . 99.
Lijst van de Schepen, in Maart. . . 100.
Over den Scheepsbevelhebber van Speijk.
Brief deszelven, met fac simile. . . 101.
Verslag van zijn' heldendood. . . 104.
Ontdekking van zijn overschot. . . 108.
Lierzang. . . . . . . 116.

OVER HET

KASTEEL

VAN

ANTWERPEN.

Waarde Hoorders!

Zelden heb ik met meerdere bereidwilligheid eene ſpreekbeurt op mij genomen, dan heden.

De tijd toch, dien wij beleven, de gebeurtenisſen, van welke wij niet, of luttel hooren, het gevaar, dat Nederland bedreigt, de grootmoedige opoffering onzes volks en de plaats, waar ik thans ben opgetreden, mogen de reden dezer neiging verklaren.

Ik ſpreek hier immers in eene Afdeeling van die aanzienelijke Maatſchappij, welke, zoo wel in aard, als bedrijf, zoo wel in uitgebreidheid als doel, uitſtekender dan andere Maatſchappijën, hare geboorte aan de zucht voor het

Vaderland verschuldigd is; en haar aanwezen dagteekent zich van dien jammerlijken tijd van verdeeldheid en misnoegen, wanneer het er op aankwam, de gemoederen te bedaren, op de bevordering van huisselijk geluk te werken, de opvoeding en het onderwijs, vooral bij den geringen stand, te behartigen, de deugden onzer vaderen aan te kweeken en alzoo, door ware beschaving, de liefde voor onzen grond en de zedelijke kracht van Neêrlands volk te verhoogen.

Die tijd, ik kan mij denzelven nog levendig herinneren, had geen' gelukkigen invloed op den geest onzer Natie. Vooroordeelen en partijschap onderhielden de oneenigheden des volks, verteerden, gelijk de kanker, zijn vermogen, en het verschil van staatkundige belijdenis gaf, zoo als meermalen het, in ons Land, plagt te wezen, bijzondere benamingen, waaronder elk, naar zijne denkwijze, zich voegde en afzonderde, nog veel meêr, dan bij die onderscheidingen en namen, welke de Christenheid verdeelen.

Hij, die lid werd van onze Maatschappij, behoorde niet tot de voorstanders der gevestigde orde van zaken; en, offchoon die reden thans niet meêr bestaat en onze geëerbiedigde Koning zelf

zelf de Maatſchappij beſchermt en begunſtigt, worden er nogtans ſommige, doch meestal bejaarde lieden, gevonden, die, alleen uit dat verouderd beginſel, nog een gemoedelijk bezwaar hebben en het maar niet van zich kunnen verkrijgen, leden van onze Maatſchappij te worden en mede te werken *tot nut van het algemeen.*

Hoe zijn, bij weinige uitzonderingen, intusſchen die tijden en denkwijze gelukkig veranderd! — Onze Maatſchappij is ſedert, en met haar deze Afdeeling, aanmerkelijk toegenomen! zij heeft hare takken door het ganſche Land wijd en zijd verbreid en onder den Goddelijken zegen veel goeds mogen ſtichten. Zij is, zonder praalzucht, een ſteun en ſieraad geworden van Nederland; hare waardij wordt bij uitheemſche volkeren erkend, en zelfs België, anders zoo afkeerig van onze eenvoudige inrigtingen en zeden, nam deel aan hare heilzame bedoelingen, in dien tijd van rust en welvaart, toen het de zegeningen des hemels met ons deelde, toen het nog niet door den warlgeest van omwenteling werd bezield en niet bedwelmd was van den zwijmeldrank, dien de doodelijke gifbeker van het jakobijnismus het van Frankrijk toediende.

Bij de oprigting van het Koningrijk der Ne-

derlanden, werden wij met België verbroederd en de banden van vriendschap ons zoo naauw toegehaald, dat wij bijkans geen' adem meêr konden halen en dreigden, bij die verwurging, te zullen stikken! Van het bier af, dat men daar voor ons brouwde (en wat brouwde men daar voor ons niet!) tot onze kleederen, — van de kleederen, tot ons huisraad, van het huisraad, tot onze brandstof, hout en steenkolen, — van de brandstof, tot onze rijtuigen, — alles moest immers uit het land van belofte, alles moest van België tot ons komen!

Door deze voorkeur, die men dwaas genoeg aan de Belgen gaf, werden zij zoo verwaand, dat zij zich waarlijk begonnen in te beelden, alles beter te kennen en te kunnen, dan de bewoners van Noord-Nederland, wier eenvoudige inrigtingen en zeden geenszins strookten met hunnen wuften aard en luidruchtige wijze van leven.

Hunne Prinsen, Hertogen, Graven en Prelaten zagen op ons neder, als wij, in Neêrlands Indië, op de domme Javanen, en het stond 'er na geschapen, dat Holland eerlang in België zou worden ingelijfd en Amsterdam met andere koopsteden naar Antwerpen moest verhuizen.

Hunne fabrijken, door Hollands rijkdom onder

derſteund en aangemoedigd, deden de onze vervallen. Zij bloeiden door ons vermogen. Hunne welvaart nam, van dag tot dag, even zoo zeer toe, als de onze afnam; tot dat zij, even als Jeſchurun, de weelde niet kunnende lijden en vet geworden, achter uit ſloegen en, wat hun, door lengte van tijd, zekerlijk zou zijn gelukt, op eens wilden bewerken, de inlijving namelijk van onze Gewesten in België en deszelfs oppermagt over de voormalige Zeven Vereenigde Provinciën.

Ons Vaderland, hoe zeer ook kwijnende, gevoelde zich nog te ſterk, om dien ſmaad te kunnen verdragen. Het weerſtond de aanvallen zijner vijanden, en ontdekte nog tijdig het gevaar, dat ons bedreigde.

Wat list niet vermogt, werd nu, in België, door geweld beproefd. Gij weet het, M. H. — eene geheele omkeering van zaken heeft, in die Gewesten, het oproer tot opſtand, den opſtand tot oorlog verhoogd, en maakt het, in den hagchelijken ſtaat van onzekerheid, allezins twijfelachtig, of (dat God genadiglijk moge verhoeden!) die oorlog alleen zal wezen een worſtelſtrijd tusſchen voormalige landgenooten, om elkander te vernielen, dan of dezelve tot andere Staten zal overſlaan, de naburige volkeren

ren in het harnas jagen, Europa in lichterlaaije vlammen zetten; wanneer de Vorsten verjaagd, de Koningen verdreven, de altaren omgeworpen, weêr de geloofsleuze gelezen wordt: *vrijheid*, *gelijkheid*, *broederschap*, of *de dood!* en, onder den aanhef van den Zang der Marseillanen, de een onschuldige na den anderen, op de vreesselijke kar wordt naar het moordschavot gevoerd, tot dat 'er in de algemeene verwoesting en ellende, een andere overweldiger opsta, die magtiger Alleenheerscher kan wezen, dan *Napoléon*.

Daar voor zal welligt Europa strijden, door de verblindheid der Vorsten! neen! door de raadgevingen van ontrouwe en kortzigtige staatsdienaren, — door het kwalijk begrepen belang van Engeland, dat, onder den schijn, van zich niet te mengen in onzen twist, nogtans diep zijne handen steekt in onze zaken, ons belemmert en dwarsboomt in onze maatregelen, onze vijanden openlijk begunstigt en ondersteunt, met Frankrijk zamenspant en geheel Europa bedreigt, — meenende, in den algemeenen oorlog, daar de Oceaan het genoegzaam beveiligt, onzijdig te blijven, om naar welgevallen, dan de eene, dan de andere Mogendheid te begunstigen en zich zelven zoo met aller vermogen te verrijken.

Ver-

Vervloekte zucht naar goud!
Waar toe vervoert ge ons niet!

De Gefchiedenis van den tijd der overheerfching fchijnt Groot-Brittanje, dat 'er toch niet rijker bij geworden is, ook niet wijzer gemaakt te hebben. Of weet men het dan niet? dat, ware het ftreng verbod op het vaste land, van met Engeland handel te drijven, flechts nog één jaar, in ftand gebleven, het de trotschheid van dat dubbelhartig Eiland zekerlijk zou getemperd en aan zijn' ingebeelden rijkdom de gevoeligfte flagen hebben toegebragt!

Dat zelfde middel kan eens weder werken, daar de weg is aangewezen. — Of is ons Vaderland, hoe zeer ook door toegevendheid voor België en door mededinging, wangunst en belemmering aanmerkelijk benadeeld en terug gezet, niet nog altijd het middelpunt van den Europefchen handel? — zoo min de fpeler met zich zelven fpeelt, even zoo min kan Brittanje toch met zich zelven handelen.

Doch, wat nood! — Het behoeft ons niet! — België zal rijkelijk vergoeden, wat Nederland dan niet meêr kan geven; — alles nogtans onder dit uitdrukkelijk beding, dat die nieuwe Staat zijne weefgetouwen zal affchaffen, zijne werk-

werktuigen moet verbreken, zijne voortbrengfelen niet meêr mag vervaardigen, maar die van Engeland behoort te ontbieden. — De Schelde dan geopend en de vrije vaart op dezelve, door Britfche zeekasteelen verdedigd en verzekerd, wordt Antwerpen eene bijzondere haven voor Brittanje, gelijk Gibraltar en Maltha, en het Oosterfche huis, dat daar, ten tijde van *Karel V.*, het Hanfé-Verbond deed oprigten, wordt dan verheven tot eene veilige ftapelplaats van zijne goederen, achter het flot des Konings.

Is het dan wel te verwonderen, M. H., dat de tegenwoordige bezetting van het Kasteel en het ftoppen der Schelde zoo wel Engeland, als België grootelijks hindert? — Is het te verwonderen, dat beiden, volgens de nieuwe wijze van oorlog voeren, hunne tijdingfchrijvers, als ftroopende ligte ruiterbenden, voor uit zenden, om vijandelijke aanvallen tegen ons te doen en daar door verwarring te geven?

Immers zij vermeten zich gedurig, in hunne dagbladen, 's Konings wijze bevelen, ftrengelijk te berispen; zeggende de een, dat die bezetting noodeloos is en onverftandig; — de ander, dat dezelve tergt en flechts de verbittering kan vermeerderen; — de derde, dat het gedrag van onze krijgsmagt, te water en te lande,

de, en derzelver nadrukkelijke tuchtiging, allezins strijdig met het regt der volkeren, eene ongehoorde barbaarschheid is, die van verregaande wreedheid niet kan worden vrijgesproken!

Even als of het niet hoog tijd werd, den euvelmoed der opgeruide muitelingen en gehuurde schooijers, door aanhitsing, susredenen en ergerlijk verraad, al stouter en stouter geworden, in hunne vermetelheid, na lange terging, eindelijk gevoelig te leeren, dat zij te doen hadden met een' Vorst en volk, die zich nooit straffeloos lieten beledigen.

Of zouden wij de middelen van zelfverdediging niet hebben mogen aanwenden, die God ons, tegen dat land der ongeregtigheid nog had laten behouden? — Of zou het zachtmoedig Engeland, uit menschenliefde en kieschheid voorzeker, in gelijk geval, anders hebben gehandeld? Engeland! dat 'er, in onzen leeftijd, toch geene gewetenszaak van maakte, het weêrloos Koppenhagen onverhoeds aan te vallen en deerlijk te verwoesten!

Gij zoudt het gezien hebben, M. H., welken diepen indruk de ontruiming van Antwerpen destijds, op Nederland zou gemaakt hebben, waarvan de schromelijkste gevolgen niet te berekenen waren. Immers, naar waarheid, geeft

geeft de doorluchtige Geschiedschrijver *Hooft* van onzen landaard dit getuigenis, en wij bewijzen, heden ten dage, nog niet ontaard te wezen: „ De Nederlanders, (zegt hij) inzon-
„ derheit de Noortlijkste, zijn zachtgangers in
„ den aart en gewoon, hunne zaaken met dub-
„ bele zorg te beleggen. Maar, hoe wel dit
„ volk zich anders uit der maate veel laat ver-
„ ghen, staat te weeten, dat aan zijn gedult,
„ eindelijk te barste getreden, met het roeren
„ der vrijheijt geen houden meêr oft heelen
„ is; zulx het, nocht oovermagt, nacht eeni-
„ gherleij hachlijkheit aanziende, door vlam
„ en door spietsen streeft; en de geboogbe
„ moedt, ontslippende ten laatste den dwin-
„ ger, hem met des te wakkerder slagh voor
„ de scheenen springt" (*).

Aan die manhaftige verdediging en dat vast karakter van onzen landaard alzoo denkende, wil ik het eene met het andere verbinden en tot u kortelijk spreken, over

Het kasteel van Antwerpen.

Verwacht van mij niet, M. H., dat ik, bij de aankondiging van dit onderwerp, het voorne-

(*) *Nederl. Hist.* B. VI. bl. 272. N. uitg.

nemen hebben zou, om u eeniglijk bezig te houden met een uitvoerig verhaal van het roemruchtig bedrijf des onverschrokken Opperbevelhebbers, met zijne brave Wapenbroeders en legerknechten, op het kasteel, in vereeniging met de stoutmoedigheid en volharding van den dapperen Vlootvoogd, met zijne onversaagde Scheepsbevelhebbers en matrozen, voor de stad, op de Schelde. Een wapenfeit, overwaardig voorzeker, om, in onze jaarboeken, met gouden letteren te pralen, toen onlangs, op den 27sten October, Nederland van deze geduchte hoogte en op de fiere vloot zoo nadrukkelijk zijne stem verhief en zich zoo vreesselijk liet hooren!

Immers de noodelooze herhaling der bekende berigten van die verschrikkelijke gebeurtenis, offschoon altijd gedenkwaardig, zou u thans minder kunnen behagen. Neen! Ik wil u kortelijk en slechts oppervlakkig, zoo als het eene leèsbeurt hier vordert, het belangrijke mededeelen aangaande het ontwerp en de voltooijing dezer aloude sterkte en tevens aantoonen, hoe haar aanwezen en bedrijf, van den tijd harer geboorte af, dikwijls in eene naauwe betrekking stond met de vrijheid van onzen Staat, en zij thans, met onze Natie, in haar heldhaftig gedrag, vereenigd met de vloot, een

schit-

ſchitterend getuigenis geeft aan geheel Europa;

Wat wijsheid en de deugd vermag.

Dit kasteel, meestal de Citadel geheeten, is geenszins eene vernieuwing van den ouden burg, die, zoo als de overlevering wil, ten tijde van *Julius Caeſer*, ook aan den oever der Schelde zou geſtaan hebben, op welken, naar de volksſage, een ontzagchelijke reus woonde, *Druon* of *Antigonus* genoemd, welke de helft der waarde van alle aankomende ſcheepsvrachten vorderde en zijne keur op de inkomende regten zoo ſtrengelijk handhaafde, dat hij elken ſmokkelaar ongenadig ſtrafte, niet alleen met de verbeurdverklaring van de geheele lading, maar ook daarenboven zijne rechterhand liet afhouwen en in de rivier werpen; — en van deze tuchtiging zou de ſtad (offchoon de liefhebbers der Oudheid die afleiding betwijfelen) haren naam *Handwerpen* ontleend hebben, gelijk ook nog derzelver wapen voert een kasteel, met twee afgehouwen handen (1). — Zoo die *Antigonus*, in onze dagen, had geleefd, hoe vele handelooze kooplieden zou men dan wel, in Antwerpen, hebben kunnen tellen!

Het kasteel, waar over wij thans ſpreken, ligt meêr buitenwaarts, aan eene andere zijde,

de, op een' uithoek der ſtad, het Kiel genoemd, en doet zich, door zijne grachten, als een eiland omringen.

Het was *Alba*, die, bij zijne komst in de Nederlanden, de voornaamſte ſteden met ſterkten bezwaarde, in navolging van *Karel* V., welke, op vele plaatſen, ſloten en burgen had aangelegd; zoo als hier, binnen Utrecht, het ſlot *Vreêburg*, dat naderhand, onder aanvoering van de moedige *Catharina de Berghes ten Esſendelle*, gemeenelijk bij verkorting *Trijn van Limpen* geheeten, werd afgebroken.

Had de kloekheid van Amſterdam, den dwang van zulken teugel beſeffende, als altijd nadeelig voor de veiligheid van den handel, dat dreigend gevaarte, voor twee tonnen gouds van den Overweldiger weten af te koopen, — Antwerpen had die wijsheid niet, en het kasteel, over welks ſtichting de Graven van *Egmond* en *Hoorne*, ten huize van *Alba*, loos geraadpleegd werden, om hen daarna verraderlijk gevangen te nemen, kostte één millioen en viermaal honderd-duizend gulden, waar van de ſtad zelve een derde deel moest dragen.

Hare inwoners verkregen dan een kasteel, en hadden, met meêr grond, dan die van zekere ſtad, toen men daar eene ſteenen galg ſtichtte,

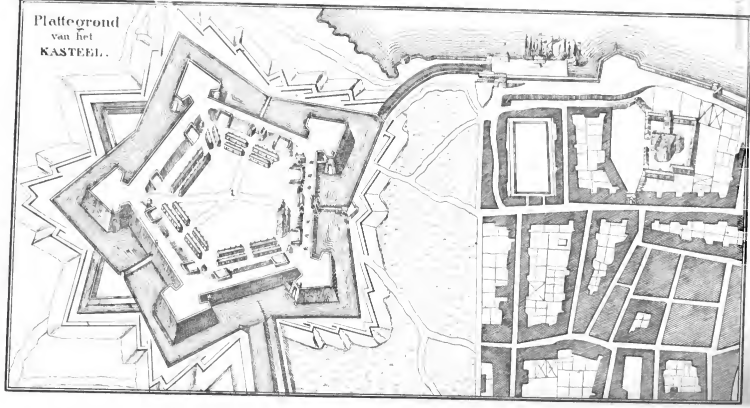
het

het opschrift voor de poort kunnen zetten: *voor ons en voor onze kinderen.*

Bij deszelfs aanleg, dreef de Hertog, dat het, in de Abdij van St. Michiel, behoorde gebouwd te worden, wijl *Karel* V., reeds in den jare 1540. die plaats daartoe bestemd had. Maar de Markgraaf *Vitelli*, de Hertog *de Urbino* en *Alba's* bloedverwant, de Oppervestingbouwmeester *Pacièco*, die veel op den onverzettelijken Veldheer vermogten, bragten hem van dat voornemen af, zoo dat het, aan de zuidzijde, bijna buiten de stad, werd aangelegd, daar het anderzins wel een vijfde gedeelte van dezelve zou ingenomen en alzoo, reeds bij zijne geboorte, veel verwoest hebben.

Op den 22sten Mei, des jaars 1568, werd, na eene godsdienstige plegtigheid, de eerste steen der vesting gelegd, en, als of de Schelde den breidel, dien men haar in den mond wilde wringen, toen reeds vreesde, zij verzettede zich daar tegen met geweldigen wederstand, — hare wielingen zonden dikwijls de heipalen terug, die men haar opdrong en derzelver kracht brak even baldadig het metselwerk af, dat den arbeid aanmerkelijk verzwaarde (2). Doch de Kolonel *Cerbelloni* riep alle manschap van het leger te hulp en, binnen

eeni-

Plattegrond
van het
KASTEEL.

eenige weken, voltooide hij de gewelfde gangen en het muurwerk van dit kasteel, dat hecht en sterk, nu reeds meer, dan derde halve eeuw verduurde.

Het is eene der stevigste en meest geregelde verschansingen, van eene vijfhoekige gedaante, bezet met bolwerken, die elkander beschermen, goed opgevuld met aarde, wier hooge wallen, omringd van breede en diepe grachten, de verdediging gemakkelijk, de toenadering moeijelijk, de bestorming bijna onmogelijk maken (3).

Op de steenen, geplaatst voor de vier hoeken (bastions), staan nog gebeiteld de namen: *Ernando*, *Toledo*, *Duc*, *Alba*, op den vijfden leest men *Paciëco*.

Van de hoogten, die het kasteel bevat, kan het, als een havik op den tuin, de stad begluren, de ommestreken overzien en de rivier bereiken. — Voorheen waren 'er twee windmolens, die, voor de bezetting, het koorn maalden en eene bierbrouwerij. Ook zag men, bij den opgang van het kasteel, ter regter zijde, naar het plein, een aanzienelijk vierkant gebouw, met binnenplaats en bloemperk, waar de Opperbevelhebber zijn verblijf hield, het welk, in later tijd, gesloopt werd (4).

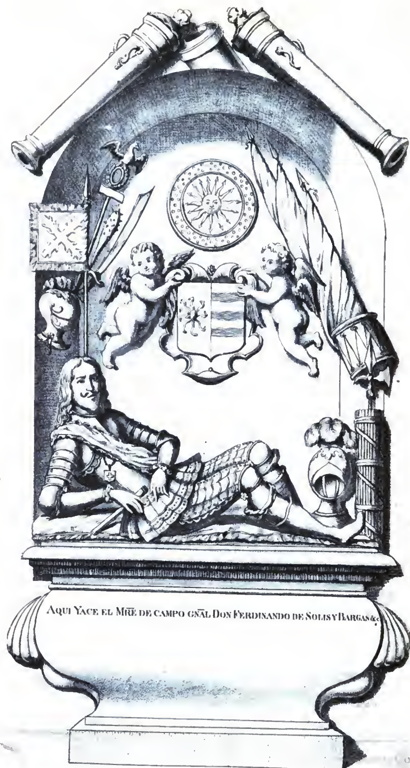
Nog

Nog tegenwoordig telt men 'er vijftien ſteenen ſlingerpompen, die helder water geven. Tuighuizen en kruidkelders, wapenplaats en woonſteden, ſtallen en voorraadſchuren geven inwendig aan dezen burg het aanzien van eene kleine verſterkte ſtad, waarin veiligheid de wacht houdt, en die, als eene onafhankelijke alleenheerſcheres, het gebied voert over dood en verwoesting.

De ganſche omtrek wordt berekend op tweeduizend en vijfhonderd ſchreden. Voorheen waren 'er ſlechts twee uitgangen van deze ſterkte, namelijk de *groote poort*, die naar de ſtad leidt en de *water* of *ijzeren poort*, welke, in tijd van gevaar, de gemeenſchap met de Schelde kan onderhouden. Niet bij de eerſte vestiging, maar later, heeft men nog een' uitweg voor de bezetting geopend, die den naam voert van *hulppoort*, gebouwd, tegen het veld, dat naar den ſtraatweg leidt, wanneer men gaat naar Boom en Hoboken (5).

De fraaije kerk, hoe zeer ook door het geweld der wapenen, bijzonder bij de Franſche overheerſching, jammerlijk geſchonden en thans voor ander bedrijf ingeruimd, draagt nog de kenteekenen van oud Spaanſche ſtatelijkheid en voormaligen rijkdom.

De

AQUI YACE EL MRE DE CAMPO GNAL DON FERDINANDO DE SOLIS Y BARGAS &c.

De galerij, boven het ruime portaal nog aanwezig, vertoont alleen de kast, waarin een sierlijk orgel stond, dat voorheen den zang bij den statelijken eeredienst begeleidde. Boven het hoofdaltaar, waar toe men met tweemaal drie breede trappen nadert, is nog ongeschonden de schilderij van de verrijzenis des Verlossers, met de glorievaan der overwinning. Wederzijds is eene kapel, waar van de eene, ter regter zijde, als men binnen treedt, nog overblijfsels heeft van een altaar. — Zoo wel in de kerk, als in de beide kapellen, die heerlijk geschilderde glazen hadden, liggen vele Spaansche ridders, helden en personen van aanzien en groote vermaardheid begraven, wier prachtige tomben, grootsche opschriften en statige wapenborden, welke voorheen aan de wanden praalden, de vergankelijkheid der dingen en het verval van oud-Kastilië ons treffend herinneren (6).

Bij het inkomen van de kerk, links af, valt van verre ons dadelijk, in het oog, de groote graftombe, die, ter regter zijde van het altaar, nog de beeldtenis, in wit marmer, doch zeer geschonden, vertoont van een' krijgsman, in veldheerelijk gewaad, omringd met blazoen, standaard en wapenen. Het wijdluftig opschrift

B geeft

geeft in gouden letters te kennen, dat daar ligt begraven Don *Ferdinando De Solis ij Bargas*; waar hij was geboren, welke titels hij voerde, welke waardigheden hij bekleedde, hoe hij, langer dan eene halve eeuw, zijn' Koning diende en wanneer hij uit dit leven scheidde (7).

In het portaal, als ook in de kerk en de zijdelingsche kapellen, aan *St. Jacob* toegewijd, vindt men kelders, gedekt met groote blaauwe zarken, die nog zeer geregeld liggen en geenszins zijn ingevallen of gebroken, hebbende sommigen Latijnsche, velen Spaansche opschriften en eenigen de afbeeldingen en wapens der genen, wier beenderen daar onder rusten. De voorwerpen, op deze steenen, kunstelijk gebeiteld, hebben nog hun scherpen omtrek behouden en schijnen, in weêrwil van den tijd, dien zij verduurden, niets geleden te hebben, noch van den slijpenden voet der biddende schaar, noch van de hand der woede en baldadigheid, die, op dit kasteel, hare verwoestingen zoo dikwijls heeft aangerigt.

Gewaarwordingen, wel te gevoelen, maar niet te beschrijven, overstroomen den nadenkenden beschouwer, van het hoofd tot de voeten, bij elke schrede, die hij zet, in dit verlaten heiligdom; en herinneringen aan wa-

pen-

AQUI IACE DON FRANCISCO
MARCOS DE VELASCO MARCQUIS DEL PICO &c.

penfeiten, onder het beleid en den moed van een' Vorst uit hetzelfde huis, dat Nederland nog tegenwoordig huldigt, komen onwillekeurig op, in zijne ziel, en doen haar vergelijkingen maken, tusfchen den tijd onzer Vaderen en de dagen, die wij beleven!

Gewisfelijk, nergens kan de kracht onzer verbeelding haar verwonderlijk vermogen fterker doen gevoelen, dan op deze gewijde plaats, waar *Mondragon*, die groote krijgsman, vaak nederknielde en den jongften dag verwacht; waar *Romero*, na bekomen wonden, in de grafkuil nederdaalde, en waar *Parma*, toen Antwerpen hem bij verdrag was overgegeven, in later tijd, zijn' bidftoel bezette.

De kapel, ter regter zijde van den ingang der kerk, getuigt nog van de godsdienftigheid en vrome zorg van *Mondragon* en zijne Gemalin, in de ftichting van prebenden en aalmoezen, aan deze plaats, vermaakt, zoo als een toetfteen, ter zijner lofwaardige nagedachtenis, in de zijmuur gemetfeld, te kennen geeft.

De kapel, ter linker zijde, werd gefticht door den Markgraaf *Del Pico de Velasco*, met oogmerk, om daar begraven te worden. Het kostbaar praalgraf, dat de verzorgers van zijn' uiterften wil daar voor hem deden oprigten, is,

 door

door de vrees voor verwoesting, federt lang, van daar weggenomen en de uitgehakte muur wijst nog duidelijk de plaats aan, waar het weleer de ftatelijkheid van den dienst bij het outer verhoogde.

De befchouwing zulker gedenkteekenen van voormalige grootheid ftemt ons meest tot fomberheid en ernst, daar zij krachtiger, dan de welfprekendfte redenaar, ons herinneren:

Gij zijt ftof en zult tot ftof wederkeeren!

Voorbij de kerk, op het midden van het plein, dat zeer ruim is, ftond eens dat beruchte ftandbeeld, het welk ter hoogte van vijftien voeten, buiten het voetftuk, de trotfche *Alba* zich zelven liet oprigten (8). Hij had het doen gieten van het metaal gefchut, dat, in den ongelukkigen flag van Jemgum of Jemmingen, op Graaf *Lodewijk van Nasfau* werd veroverd. Het was een meesterftuk van zeldzame voortreffelijkheid, De Duitfche beeldgieter *Jungeling* had er al zijn vernuft op gefcherpt en zijne bekwaamheid daar toe aangewend, zoo dat het met de heerlijkfte kunstgewrochten van vroeger en later tijd mogt vergeleken worden, te meer, daar, bij het ftoute van deze groep, de fijnheid der bewerking beantwoord.

FERDINANDO ALVARES
A TOLEDO ALBAE DUC.
PHILIPP. II. HISP. APUD
BELGAS PRAEFEC. QUOD
EXTINCTA SEDIT. RE
BELLIBUS PULSIS RELIG.
PROCUR. JUSTIT. CULT.
PROVINC. PACEM FIRMAR.
REGIS OPTIMI
MINISTRO FIDELISS
POSITUM
ΑΛΕΞΙΚΑΚΟΣ ΗΩΣ.
DEO
PATRUM
NOSTRO
PIETAS

woordde aan eene treffende gelijkenis, en de zinrijkheid van de voorstelling de kracht der uitdrukking evenaarde.

Die verschrikkelijke stond daar, op een' blaauwarduinen voetstuk, meer dan levensgroot, — geharnast en in volle wapenrusting; met ongedekten hoofde, — omhangen met het baanrad der vlies-orde; — in zijne linker hand houdende den staf van bevel, — met zijne regter hand de stad Antwerpen beschermende; onder zijne voeten, vertrapte hij een tweehoofdig monster, met vier armen, voorstellende den adel en het volk, wier fakkel van oproer omgekeerd, — wier vuisthamer verbroken, — wier bijl geveld en wier morgenster verplet was. Het gedrogt werd verbeeld, een smeekschrift om genade den Hertog ootmoedig aan te bieden. — Otters, slangen en hagedissen, zinnebeelden van boosheid, bedrog en laagheid, kropen uit den bedelzak, en een momaanzigt lag afgeligt, voor zijne voeten.

Ter eener zijde van het voetstuk, zag men den dageraad, in het Spaansch, *Alba* beteekenende, het afschuwelijk nachtgedierte, (vledermuizen en katuilen) bij het wegsluipen van wolven en vossen, verdrijven, terwijl de herder zijne kudde uitleidde naar het veld. De

Griek.

Griekſche woorden doelden op den morgenſtond, die het kwaad doet wijken. Ter andere zijde, was een dankaltaar, omringd van zegevierende wapenen, met een Latijnsch opſchrift: *aan den God onzer vaderen.*

De hoog geleerde *Benedictus Arias Montanus* (want toen ook waren 'er verachtelijke vleijers) had alle zijne geleerdheid omgehaald en zijne geestigheid uitgeput, ten einde hij de meest gepaste zinnebeelden en den hoogſten lof, in een brommend opſchrift, bij zou dragen.

De voorzijde van het voetſtuk was bekleed met eene koperen plaat, op welke, in de Latijnſche taal, met groote letters gelezen werd:

voor
Ferdinand Alvarez van Toledo.
Hertog van Alba.
Opperbevelhebber van
Filips II. den Koning van Spanje,
over de Nederlanden.
om dat hij het oproer gedempt.
de muiters verjaagd.
den Godsdienst herſteld.
het regt gehandhaafd.
den vrede dezer landen bevestigd heeft.
als den getrouwſten dienaar.
van den besten Koning.
opgerigt.

Jam-

Jammer maar voor hem, dat de ganſche lofſpraak van woord tot woord, geene enkele waarheid, maar volkomen logentaal behelsde! Toen *Alba*, vergezeld van eenige edelen, zijn ſtandbeeld, op dit kasteel kwam bezigtigen en begeerde, hun gevoelen over dat gedenkteeken te vernemen, was de Hertog van *Aarſchot*, zoo men verhaalt, vrijmoedig genoeg, om te zeggen: „ dat hij, in de grimmende troniën der beel„ den, bedreigingen van wraak beſpeurde, zoo „ zij het eens ontworſtelden." — *'t Welk naamaals* (zegt HOOFT) *tot een voorzegſel getooghen werd;* en hij voegt 'er bij: „ Dit op„ geblaazen en vermeetel ſtuk ſtond ijeder in „ den weeghe. 't Was een grouwel in 't har„ te der Landzaaten, 't werd benijd van de „ Spanjaards en gelasterd van d' uitheemſchen. „ Ook deed, bij tijde van Don *Louis de Re*„ *queſens*, de Koning 't zelve afwerpen: 't zij, „ dat hij die ſtaatſij zijnen bewindsman misgun„ de, oft wanvoeghlijk vond, met eenigh heugh„ teeken van inlandſche bloedſtorting, te pra„ len (9)."

Dit berigt van Neêrlands grootſten Geſchiedſchrijver heeft ſommigen in den waan gebragt, dat de nieuwe Landvoogd, zoo dra hij zijn bewind over het kasteel aanvaardde, het trotſche ſtand-

ſtandbeeld van zijn' gehaten voorganger ſmadelijk zou neêr geſmeten en verbrijzeld hebben.

Daar toe was *Requeſens*, hoe zeer hij ook de genegenheid der landzaten trachtte, door zachtmoedigheid, te winnen, veel te voorzigtig, om moedwillig den wrevel van *Alba*, die ten hove nog altijd veel vermogt, daar door tegen zich op te wekken en deszelfs onverzoenelijken haat te verdienen.

Hij kon de bevelen van zijn' Meester volbrengen en nogtans het ſtandbeeld ſparen; zoo als ook *Hooft* zelf ſchijnt te kennen te geven, wanneer hij later (10) zegt: „ Het beeld des „ Hartooghen van Alva, oover een' wijle ter- „ needer geleijt door den Landvooghdt Reque- „ ſens, bij last des Koninx, vond men erghens „ in een' hoek."

Strookt deze uitlegging van de aangehaalde woorden onzes Geſchiedſchrijvers allezins met den aard der zake, zoo als het vervolg van zijn verhaal haar hoogst waarſchijnelijk maakt, dan heeft de Landvoogd dat ergerlijk gevaarte, op eene afgelegen plaats van het kasteel, het zij onder een' der wallen, het zij elders, voor het oog verborgen (11). Maar dan is de overlevering ook zeer ongegrond, welke wil, dat hij een gedeelte van dat kunſtſtuk

tot

tot grof geſchut zou hebben doen verſmelten; eene overlevering, die nogtans wordt geſtaafd, door den penning, in dien tijd geſlagen, wiens eene zijde het beeld vertoont, waar boven een ſmeltoven en een ſtuk geſchut; de andere zijde *Icarus*, zoo als hem het vliegen verleerd wordt (12).

Maar heeft dan elke penning zoo veel gezag, dat de achtbaarheid der geſchiedenis van zijne beeldſpraak volkomen moet afhangen? — Ik beken het, dat de waarheid van het gebeurde ſoms kan opgehelderd, ja zelfs bevestigd worden, door het aanwezen van een' ſtempel, welke de daad wilde vereeuwigen. Maar zijn niet vele derzelven toch zoo zinnebeeldig, dat zij eene nadere verklaring van de dichterlijke verſiering, of der vonden van het vernuft behoeven, en, wanneer die ſpeling daar van wordt afgetrokken, zegt het mij, M. H.! hoe veel er dan van de waarheid zelve zal overblijven?

Of zouden wij aan penningen de onfeilbaarheid toekennen, die wij aan geſchriften ontzeggen? — Even als, in ſpotprenten, ſoms perſonen en zaken worden voorgeſteld, met geen ander doel, dan om ons te verlustigen, zonder nogtans waarheid te behelzen, ook alzoo kan de ſtempel daar toe dienen.

Doch,

Doch, hoe men over die hervorming van *Alba's* beeldtenis ook moge denken, wij worden nogtans niet gedrongen, dezelve zoo te verstaan, dat een ander berigt aangaande de versmelting daar door geheel zou wedersproken worden. Immers *Strada* zegt ons uitdrukkelijk, dat, naar veler gevoelen, er twee afgietsels van deze groep bestonden, waar van de weêrga bestemd was, om naar Spanje vervoerd te worden, doch achter bleef, om 's Konings ongenoegen niet te vermeerderen (13).

Is dit zeer aannemelijk, daar de Hertog verwaand genoeg was, om op zijn landgoed, zijn eigen standbeeld voor zijne oogen te begeeren; dan wordt het meêr dan waarschijnlijk, dat het eene zijn' vorigen form wederkreeg, om dood en verwoesting op nieuw aan te rigten en er voor te sidderen, — maar het tweede verbrijzeld werd en namaals in eene andere gedaante is herschapen, om 'er voor te knielen.

Het was, in den jare 1577, na de overgave van Breda, dat die van Antwerpen, altijd door het kasteel vervoogd en vaak zoo jammerlijk geteisterd, verlof verwierven van de Algemeene Staten, deszelfs wal, waar die het meest de stad bedreigde, geheel te slechten.

Aanzienelijken en geringen, mannen, vrouwen, kin-

kinderen niet uitgezonderd, togen derwaarts, om handen aan het werk te ſlaan en zich van dien dwang te bevrijden. —

Daar vond men het beruchte ſtandbeeld! en de plaats, die het beſloeg, was te klein voor allen, welke het wilden vermorſelen. Met inſpanning van aller krachten, werd het voortgeſleept en gewenteld tot op de werf. Bijlen, mokers, ſpaden en houweelen vielen op den moolik aan, met eene woede, die, grenzende aan razernij, bij den bezeten hoop, het ſchuim op den mond deed ſtaan en het vuur uit de oogen ſpringen. Men beet in het koper, dat er de tanden in zigtbaar waren en de ſtukken, die ieder tot eene gedachtenis mede nam, werden kostbare overblijfſels van een ſchrikbeeld, dat beſtemd was, om de eeuwen te verduren, en nog geene drie jaren!

De Geſchiedſchrijver *Thuanus* zag het op den grond ſmadelijk verſmeten en verbrijzeld, gelijk de Afgod, in *Dagon's* tempel; en *Hooft*, altijd belangrijk in de toevoeging van kleinigheden, zegt van dit beeld: *de rechte duijm daar af is mij bij geval ter handt gekomen*, oordeelende naar deszelfs evenredigheid, dat het kunstſtuk, in grootte, het leven verre moet hebben overtroffen (14).

Zon-

Zonderling voorzeker is de gedaante-verandering, welke het geduldig metaal bij afwisseling heeft moeten ondergaan! — Van het geschut werd het vergoten tot een' *Alba*, — van een' *Alba* versmolten tot een *Christus-beeld*, waar van het kruis vernield werd, in den jare 1795, doch het beeld bleef over, en is nog, te Antwerpen, aanwezig; het was. in den jare 1635, vervaardigd, door *Jan Goethals*.

Dit kasteel, dat in België, vele sterkten en vestingen, die naar zijn ontwerp werden gebouwd, doch naderhand afgebroken, overleefde, heeft nog dezelfde gedaante, als bij zijne geboorte. Alles, behalve de toegangen, voornamelijk die, wanneer men van de stad opkomt, is nog in denzelfden staat, sedert zijn' eersten aanleg, gebleven. De wallen, naar de zijde van de stad gekeerd, zijn op deszelfs oude grondslagen weder opgetrokken en de andere verschansingen werden, in het jaar 1577, geenszins neêrgeworpen. De gansche burg is dus nog in zijn' ouden stand, als had het ontzag voor de kracht van dezen geweldigen reus, de baldadige hand te rug gehouden, zijn vermogen te breken.

Parma, die heldhaftige krijgsman en buiten tegenspraak de grootste bevelhebber van zijn tijd,

tijd, (*Maurits* begon zijne loopbaan, toen *Alexander* die eindigde) *Parma* waardeerde deze fterkte, na dat hij, bijkans een jaar lang, de ftad had belegerd; en de beide Gefchiedfchrijvers, *Hooft* en *Strada*, wedijveren tegen elkander, in hunne meesterlijke befchrijving van dit vermaard beleg, dat het beleid en den moed van *Farnefe* met roem overdekte.

Had hij, weinige dagen, vóór de getroffen overeenkomst met Antwerpen, in de naburige fchans, Kallo, getoefd, waar het Kapittel van de Vlies-orde, door den Graaf van *Mansfeld*, ter zijner eer gehouden, hem plegtiglijk had ingewijd en op een prachtig feest onthaalde; hij deed, op den 27^{ften} dag van Augustus, des jaars 1585, zijn ftatelijken intogt binnen de verheugde ftad, en hield zich aldaar flechts zoo lang op, als de lofzang, in de hoofdkerk en de wapenfchouw, op de markt, zijne tegenwoordigheid vorderden.

Van daar reed hij, omftuwd van een fchitterenden ftoet van vederbosfen en lanfen, gevolgd door de aanzienelijkfte Heeren, onder pauken-gefchal en klokken-gebrom, terftond naar het kasteel, dat, vorftelijk ingerigt, om den nieuwen Opperbevelhebber tot verblijf te dienen, door het bulderen van het gefchut, de mare zijner komst,

langs

langs de oevers der Schelde en door het ganſche land verkondigde.

Zijne zorg voorzag, allereerst in de behoefte van deze ſterkte. Hij bouwde dat gedeelte van den muur weêr op, het welk voorheen was afgeworpen, zoo als, bij het opkomen van dit kasteel, door het jaargetal, boven aan het gewelf, binnen de groote poort, nog kennelijk wordt aangewezen. Dezelve heeft ook eene verwulfde kapel, door hem waarſchijnlijk geſticht, om, bij de vermeerdering der manſchappen, elkander den toegang niet te verhinderen tot de plaatſe des gebeds. — Daar zag men voorheen het hoog verëerde beeld der Lieve Vrouwe, dat, zoo als geloofd werd, in vereeniging met het grof geſchut, deze zijde van het kasteel krachtdadig beſchermde.

Deze kapel is, in later tijd, in verband gebragt met de vesting en dient thans tot eene bomvrije plaats, in geval van belegering. *Parma* zorgde tevens voor de herſtelling van de gracht, welke, bij het ſlechten van den wal, naar de zijde der ſtad, met puin en aarde gedempt werd. Hij liet dien weêr uitdelven en bragt hem ter diepte van achttien voeten.

Hoe bedroog zich de Veldheer in zijne verwachting, van geheel Nederland met Spanje te

ver-

verzoenen, of Holland met België weêr te vereenigen!

Brabant en vooral Antwerpen ondervond de jammerlijke gevolgen van de Spaansche overheerfching; en de levendige teekening treft ons, die de Gefchiedfchrijver, geenszins de Dichter, *Hooft* ons heeft gegeven van den deerlijken toeftand, waarin de Belgifche Gewesten, korten tijd daarna, gevonden werden (*), waar de fteden ontvolkten; de landen braak bleven; de wegen en grensfcheidingen door het onkruid en de ftruweelen onkenbaar waren; de verlaten dorpen, in wildernisfen ontaard, voor menfchen, het wild gedierte verruilden; en wolven en rekels de ftulpen der landlieden innamen, en in derzelver bedfteden hunne welpen bragten; *ja wijven en mannen aanranzden en de kinderen uit de wiegh, oft der ouderen armen fchaakten.* —

Welk een verfchil van uitkomst, na de affcheiding der Gewesten! — Holland en Zeeland bevolkten hunne fteden; de fteden verrijkten hare bewoners; hare bewoners moedigden de dorpen aan, derzelver vlijt na te volgen en hunne gronden te verbeteren, daar handel en welvaart allerwegen bloeiden. —

De beperktheid eener voorlezing gedoogt het niet,

(*) *Nederl. Histt.* B. XXV. bl. 220. N. Uitg.

niet, M. H ! de oorzaken van dit groot verſchil van bloei en verval, bij de Noordelijke en Zuidelijke Gewesten, in dien tijd, zoo kennelijk, hier verder aan te wijzen, of in hare gevolgen breeder te ontvouwen; en het ligt geheel buiten den kring onzer beſchouwing, alle de gebeurtenisſen en veranderingen thans op te halen, die, in later tijd, dit oude kasteel beleefde, gebeurtenisſen, welke op zich zelve wel onze aandacht verdienden, maar toch minder in betrekking ſtaan met de vrijheid en welvaart, die Nederland toen genoot, van België geheel geſcheiden. —

Genoeg is het, hier op te merken, dat, onder alle de oorlogen, die 'er ſedert met afwisſelend geluk gevoerd werden, deze vaste burg nogtans bleef beſtaan, ſchoon kommervolle tijden elkander opvolgden, even zoo rusteloos, als de golven van de rivier, die voorbij zijne muren ſtroomt.

Maar niet altijd bleef dit kasteel onder dezelfde magt, en, in de vorige eeuw, veranderde het dikwijls van meester. Het was, in den jare 1706, na den roemvollen ſlag van Ramillies, dat de gelukkige Veldheer *Marlborough* hier de blijde intrede deed, en, onder feestelijk geſchal, met de Bondgenooten, zijne triomfen vierde, die hij op de Franſchen behaalde; terwijl,

wijl, na verloop van veertig jaren, *Lodewijk XV.* bij zijne overwinning, dezen merkwaardigen burg bezocht en van denzelven alle de krachten leerde kennen.

Na de ontruiming dezer ſterkte, eindigden de beide tijdperken, met vredesverdragen, die onze vrijheid en welvaart verzekerden en, volgens het onveranderd beginſel van Hollands grootſten Staatsman *Joh. De Witt*, Frankrijks nabuurſchap, door den ſcheidsmuur van België, verre van Neêrlands grenzen verwijderden.

Onder de zachte regering van *Maria Thereſia*, was deze grijze burg ſlechts eene merkwaardige oudheid, waar het geboomte ſtatig ruischte en de herder zorgeloos nederzat, daar zijne kudde op de wallen graasde.

Met den dood dier edele Vorſtin, week de rust en het geluk, uit België. De weldadige bedoelingen van den wijzen *Joſef II.*, werden allerwegen miskend en tegengewerkt. De opſtand zocht hulp bij Holland en Frankrijk; van beide zijden verlaten en onderling verdeeld, bleef 'er voor dat land van verwarring eindelijk niets meêr over, dan zich aan zijn' voormaligen Landsheer *Leopold II.* op nieuw te onderwerpen.

Het was voor uit te zien, dat, bij den op-

komenden ſtorm, die Europa ſedert ſchokte, België zich zou losrukken van het bewind zijn's regtmatigen Beheerſchers.

Frankrijk, dat de Oostenrijkſche Nederlanden altijd teisterde en toch van derzelver inwoners zoo hoog geacht en in hunne verblindheid dikwijls ingeroepen, vermeesterde, bij den omwentelings-oorlog, in den jare 1792, de ſtad Antwerpen, en het kasteel, goed bekleed met wallen en omringd van eene diepe gracht, gaf zich aan *Miranda* over, met eene bezetting van 1100 man, na dat vier dagen vroeger, de loopgraven waren geopend en het vuur ſlechts vier uren duurde (15).

Waar het beeld van *Alba* had geſtaan, daar werd de vrijheidsboom geplant, die, even als de boom der kennis, den dood bedreigde! — Was de overgave lafhartig, zij werd ook zwaar geboet, bij de ingezetenen. Immers het Fransch bewind weigerde den Opperbevelhebber *Dumouriez*, den noodigen onderſtand voor zijn leger, onthield het doelmatig allen toevoer en noodzaakte hem, zich van de kerkſchatten, landsgelden en alle klinkende munt der Belgen meester te maken, ten einde zij, van alles berooid, in de naauwſte vereeniging met Frankrijk, het eenig middel hunner redding mogten zoeken (16).

Had

Had het kasteel zich voorheen ſpoedig overgegeven, nog ſpoediger werd het, in het volgend jaar, na den ſlag van *Neerwinde*, weder verlaten en de bezetting, die 8000 man telde, ruimde deze ſterkte in aan de Oostenrijkers, eer zelfs het beleg was begonnen (17).

Alzoo beurtelings bezet en ontruimd, verwisſelde de burg dikwijls zijne verdedigers, tot dat *Carnot*, een tweede *Vauban*, zich daar vestigde, Antwerpen en deze ſterkte, met onnoemelijke kosten verzekerde (18), en het aangelegde dok verdedigde, het welk, na eene blokade van vier maanden en een bombardement, dat ſlechts drie dagen duurde, bij de herſtelling van *Lodewijk XVIII.*, op den troon zijner vaderen, zich overgaf, in den jare 1814, toen Engeland zich haastte, alle de inrigtingen voor de zeemagt daar geheel te ſloopen.

Gij weet het, M. H., wat, onlangs, dit kasteel bedreef, toen het, op bevel van onzen geëerbiedigden Koning, Oud Nederland zoo waardiglijk vertegenwoordigde en, na lang getergd geduld, genoodzaakt werd, voor eigen veiligheid te zorgen en de eere der Natie te handhaven, zoo zij niet, in de oogen van geheel Europa, alle hare achting zou verbeuren

en de beſchimping van de volkeren der wereld verdienen (19).

Ik wil uw gevoel niet folteren met eene beſchrijving van de gruwelen der verwoesting en de jammeren, beleefd, op dien ontzettenden dag en verſchrikkelijken nacht, toen het ſcheen, of het jongst gerigt begon, of voor het minst de *Heer vuur en zwavel deed regenen, uit den hemel!*

Ik wil niet melden van den angst, de vlugt, of het verderf dier weêrlooze grijsaards, vrouwen, moeders, kinderen en zuigelingen, ter naauwernood geborgen, of verpletterd — rampzalige ſlagtoffers van die booswichten, welke, binnen en buiten 's lands, het domme graauw aanhitſten en die nog roekeloozer, dan het volk, waanden, zich te wreken, zonder te beſeffen, hoe verſchrikkelijk wij ons wreken konden!

Mijne hairen rijzen te berge, wanneer ik denk aan die tooneelen van akeligheid en ontzetting!

Maar zoo min ik, door die vermelding, uwe goedkeuring zou verdienen, zoo veel meer verlof mag ik van u, mijne Hoorders! verwachten, als ik mij voor oogen ſtel, dat ſchitterend ſchouwſpel van verſchrikkelijke majeſteit, pracht en ſchoonheid, het welk den dag verduisterde,

door

door den rook en den nacht verlichtte, door het vuur!

Hebt gij het ooit van nabij gezien, of van verre gehoord, wat het menfchelijk vernuft vermag, wanneer het den donder opfluit in metalen monden en zich weet te wapenen met de kracht van den blikfem? — Hebt gij die vreesfelijke accoorden ooit gehoord, die de aarde op hare grondzuilen doen beven? — Hebt gij dat weêrlicht ooit zien fchitteren en die helle ftralen door het ruim des hemels flingeren, welke den moedigften vervaren en den ligtzinnigften doen bidden, om vergiffenis van zonden? — dan kunt gij u eenigzins verbeelden, wat van binnen en van buiten, te land en te water, bij dag en bij nacht, die vertoornde kartouwen vermogten!

Hier was het, dat de Almagtige zijne bedreiging vervulde:

Ik zal lagchen, wanneer uwe vreeze komt!

Maar welk een vermogen van menfchelijke kennis, bij den ontzettenden toeftel van dood en verwoesting!

Befchouwt die metalen mortieren, door de naauwkeurigfte berekening gefteld en geladen met ijzeren bollen, die, zwanger gaande van het

het verderf, mannenkracht vorderen, om ze of te heffen en, ſchoon zoo zwaar, als vijftig ponden, nogtans daar henen zweven, zoo ligt, gelijk een veder! — Elken bol wordt, bij zijn' ſtatelijken uittogt, het luidruchtig hura toegejuicht en heugelijk, bij zijne verrijzenis, die eerst langzaam gaat, het vaarwel nageroepen!

Men zou de reize van *Apollion*, den engel des verderfs, in Vondel's *Lucifer*, zoo onnavolgbaar geteekend, op zijne vaart kunnen toepasſen:

Hij ſteigert ſteil, van kreits, in kreits, op ons gezicht,
Hij ſtreeft den wind voorbij, en laet een ſpoor van licht
En glansſen achter zich, waer zijn gezwinde wiecken
De wolcken breecken. Hij begint de lucht te flecken,
In eenen andren dagh en ſchooner zonneſchijn,
Daer 't licht zich ſpiegelt in het blaauwe kristallijn.
De hemelklooten zien met hun gezicht van onder,
Terwijl hij rijst, hem na, een ieder in 't bijzonder,
Verwondert om dien vaert en goddelijcken zwier,
Die hun geen Engel ſchijnt, maar eer een vliegend' vier,
Geen ſtar verſchiet zoo ſnel! Daer komt hij aangeſtegen,
Met eenen gouden gloed, en heeft de ſteile wegen
Voorſpoedig afgelegd (*). —

Dat betoon van kracht en mannelijke volharding, die de moedige Opperbevelhebber van het kas-

(*) Bedr. I. Toon. I.

kasteel, in overeenstemming met de dappere Vloot, op de Schelde, zoo tijdig aanwendde en wijsselijk bestuurde, had onze Natie hoog noodig, om niet bij hare ongehoorde inspanning, na zoo vele tergende teleurstellingen, moedeloos of woedende te worden!

Er is toch geen voorbeeld, in de geschiedenis van eenig volk aan te wijzen, dat zoo veel trouw, moed, eendragt, vaderlandsliefde, bedaardheid, opoffering, (in één woord), die braafheid betoonde, welke onze Natie, bij zulke smadelijke mishandelingen, na zoo veel bedrog en achterhoudendheid, dezer dagen, zoo grootsch verheft en haar zoo eerwaardig maakt, in het oog van geheel Europa!

Terwijl alle volkeren thans opstaan en, zoo zij niet door kracht van wapenen worden in bedwang gehouden, zich verzetten tegen hunne Vorsten en orde en wet verbreken, — staat Nederland, als een eenig man, ook op; — maar geschaard, om den troon, — maar gewapend, om den Koning, dat is, de veiligheid van den Staat en de eer en welvaart des Lands te verdedigen!

Is 'er één huisgezin, dat geen' vader, of zoon, of broeder, of bloedverwant heeft, onder de wapenen? — welke avond neigt hier ter

rust,

rust, waarin God niet wordt gebeden, over die dierbaren te waken en hen, in lijf- en zielgevaar, met zijne vleugelen te dekken?

Enkelen mogen 'er wezen, die, gekleed met den rok van den krijgsman, niet alleen uit praal, maar ook uit winzucht, posten bij de gewapende manschap wisten te verwerven, die verre zijn verwijderd van de vermoeijenissen, de ontbering, den dwang en het gevaar, welke andere en welligt verdienstelijker stad- en landgenooten ondervinden, — posten, die de uitgaven der schatkist noodeloos bezwaren.

Maar zij zijn te tellen en te kennen, in vergelijking van die duizenden, welke vrijwillig ten strijde togen en gezworen hebben, eer te sterven, dan van gewapende roovers overvallen, van boeven geplunderd, van meineedigen verdreven te worden, — of zich te laten overheerschen van een volk, dat gedeeltelijk God verzaakt, gedeeltelijk door blinde dweepzucht wordt vervoerd, — van een volk, dat, sedert eeuwen, afhankelijk van vreemden, het zij het van Spanje, of van Oostenrijk, of van Frankrijk, of van Nederland de wet ontving, nimmer eenige zelfstandigheid verkreeg, zijne oorspronkelijkheid verloor, zijne taal verleerde, en, altijd misnoegd, zich zelf dwaas verwoestte, schreeuwen.

wende van vrijheid, zonder die te kennen, of te befeffen, dat deze nooit beftaanbaar is met ongehoorzaamheid aan de wetten, met de verbreking der maatfchappelijke orde, met losfe zeden.

Is 'er in Nederland, ooit een tijd geweest, waarin onze Natie zoo groote mate van zedelijke kracht bezat, als heden ten dage? — Zij behoeft thans niet aangefpoord te worden, zij fpoort zich zelve aan. — Met al den eerbied, aan de hooge Regeering des Lands verfchuldigd, voldoet zij allezins aan verpligtingen, die haar worden opgelegd, zonder over derzelver moeijelijkheid te morren of te klagen. — Geregeerd wordende, regeert zij zich zelve.

Hare bezadigdheid, haar gezond verftand, haar regt befef van ware vrijheid, hare bezuiniging, hare milddadigheid, hare bondige kennis en bedrevenheid in wetenfchappen, letteren en kunften, en, wat ik boven alles het eerst had moeten noemen, hare godsdienftigheid, dat vertrouwen op de genadige befcherming des Almagtigen, die haar in de fchool van tegenfpoed opvoedde en leerde, de wijsheid boven alles te waarderen, — deze deugden zijn het, die haar zoo onwankelbaar maken, als het

kas-

kasteel, dat hare waardigheid en regten zoo nadrukkelijk wist te handhaven en met de vloot zoo mannelijk verdedigde.

Had het Weener Congres, alleen de kaart van Europa en de ligging der gebuurlanden, maar geenszins den verfchillenden aard van derzelver bewoners kennende, tot ons verderf, België ons toegevoegd en opgedrongen: — in den Hoogen Raad des hemels is het anders beflist en wij worden, hoe driest men ook daar tegen moge druifchen, van dat heilloos land gelukkig ontflagen!

Geene volkeren toch ftrijden meêr met elkander, dan wij met de Belgen! — Die rampzalige vereeniging was eene vermenging van landaard, welke onzen geheelen ondergang bedreigde, onze welvaart verwoestte, ons volksbeftaan langzaam ondermijnde en zoo onnatuurlijk was, als de vereeniging der genen, die eens door een' brandenden zwavel-regen van den aardbodem werden verdelgd.

Neen! nooit worden wij weêr vereenigd met die herboren Franfchen! De ftemme des donders heeft, van het kasteel van Antwerpen en de Vloot, die fcheiding plegtig verkondigd en ze luide alom doen hooren.

Nie-

Niemand onzer, daarvan ben ik zeker, is zoo verbrabanscht, of veraard van zeden, dat hij hen te rug wenſchen, of gedoogen zou, dat zij het erfgoed onzer vrome vaderen met ons zouden deelen! — Hoe hebben wij ons, tot onze ſchade en ſchande, naar dat volk moeten ſchikken; onze dierbaarſte belangen voor het zelve opgeofferd; ons bekrompen, in ons bedrijf, in onze wetgeving, onzen handel, onze opvoeding en ons onderwijs! — Ja! als waren wij ſtiefkinderen geworden, in het ouderlijk huis, hoe hebben wij, door vreemden invloed, veel moeten lijden, hoe zijn wij, bij die hatelijke verbindtenis, achter geſteld en dikwijls verongelijkt!

Wij moeten het voortaan niet meer dulden, M. H., dat onze zeden door vreemden invloed verbasteren; — dat onze taal voor die der Franſchen, in Nederland, wijke; — verachten wij den kring, waarin men zich zou ſchamen, Hollandsch te ſpreken. — Zorgen wij, dat ons huisraad en wat wij hier bij den inlander kunnen vinden, tot gerijf van het dagelijksch leven, niet bij anderen gezocht, of van uitheemſchen worde ontboden.

Rigten wij vooral onze huishouding in, naar den ſtaat van ons vermogen. — Verheffen wij

ons

ons niet boven den ſtand, waar in de Voorzienigheid ons wijsſelijk plaatſte. — Weelde is toch de doodelijke kanker voor ware vrijheid.

De huisvader zij het hoofd van het gezin, waar aan alle de huisgenooten ondergeſchiktheid betoonen, — en de kinderen zijn daar geene ſtemgeregtigden of kiezers. — Uit de wanorde dezer kleine maatſchappijen ontſtaat die verwarring in de groote maatſchappij, welke het geluk van den ſtaat en het heil van vele volkeren thans zoo jammerlijk verwoest!

Orde, matigheid, vlijt, ingetogenheid, eerbied voor God en liefde voor Vaderland en Koning heerſchen in ons huisſelijk leven.

Wachten wij ons voor die bedilzucht, welke, veelal uit afgunst geboren, zich niet ontziet, elken ſtaatsman, regent, krijgsman of ambtenaar, in openbare geſchriften, onverhoeds aan te randen, zijne bedoelingen ſchandelijk te miskennen, het vertrouwen, dat hij verdiende, hem te benemen en hem argelistig, of uit praatzucht, bij de gemeente onverhoord te helpen veroordeelen.

Wachten wij ons voor twee uiterſten, die, beide even zeer verderfelijk voor den Staat, ons volksbeſtaan zouden ondermijnen en het maatſchappelijk geluk allezins verwoesten, de verkondiging namelijk van de gevaarlijke leer der on-

onbeperkte vrijheid, en de prediking van de verpligting tot eene blinde gehoorzaamheid.

Wie zou, in Nederland, geene vrijheid waarderen, daar zij zoo krachtiglijk den Staat hielp vestigen en het roemruchtig bedrijf onzer vrome Vaderen onfterfelijk maakte? Daar zij, ten allen tijde, bij ons geëerbiedigd, het geluk en den voorfpoed onzer Natie verhoogde? Wie zou niet fier zijn op de eer, tot dat volk te behooren, het welk ongedwongen eenpariglijk een' Vorst inriep, uit het doorluchtig huis van Oranje, dat altijd voor vrijheid heeft geftreden? —

Doch geene vrijheid, die alleen van regten fpreekt, maar niet wil van pligten hooren, welke daar aan onaffcheidbaar zijn verbonden, en, zonder dezen, de orde en de veiligheid in de maatfchappij moet verwoesten. — Zij is, in fchijn van vrijheid, ware losbandigheid. Zij is de woede van *liberalismus.*

Maar is de heete koorts, waarin de ijlhoofdige jammerlijk raast en tiert en woelt en rusteloos zijne krachten verfpilt, zoo gevaarlijk, dat zij, bij de omftanders, voor eene naderende flooping doet vreezen; nog erger is het geneesmiddel, dat, om den lijder te ftillen en te helpen, ontijdig wordt aangewend, en, in plaats van hem te ontfpannen, zijn gevoel zoekt te verdooven.

Ziet

Ziet daar, M. H., de prediking van eene blinde gehoorzaamheid, ziet daar het *abſolutismus*.

Wachten wij ons voor die prediking; zij is even verderfelijk, als de andere en is althans, in het bezadigd Nederland, geheel onnoodig.

Onze Natie is zoo lang in het genot van eene redelijke vrijheid, heeft van dezelve zulk een verſtandig gebruik gemaakt en gedraagt zich thans zoo voorbeeldig en kalm, dat zij allezins beſpottelijk zijn en niet te vertrouwen, die haar een geneesmiddel willen opdringen, dat zij niet noodig heeft. Zulke artſen moet men niet raadplegen, — zij bedoelen alleen zich zelven en zijn, in hunne onbedrevenheid, als zeer gevaarlijke giftmengers, te ſchuwen.

Zoo zullen wij, wat er ook, in Europa, moge gebeuren, ons niet laten wegvoeren door den warlgeest van den boozen tijd, dien wij beleven; — ons niet laten mede ſlepen in de draaikolk van omwentelingen, die alle landen beroeren en met een' wisſen ondergang bedreigen; — ons niet laten misleiden door ijdele beloften, wier vervulling altijd achter blijft; — ons voortaan niet meêr laten begoochelen, door het bedriegelijke woord *wijzigen*, dat vaak de goe-

goede trouw verſchalkt en de verbindende kracht verlamt van die wijze inſtellingen, welke ons dierbaar zijn en heilig.

Geven wij voortaan, overeenkomſtig het vast karakter van beſtendigheid, dat onzen landaard zoo eigen is, rondelijk onze afkeerigheid te kennen van die rustelooze veranderingen, in alle inrigtingen en takken van beſtuur, zoo omſlagtig, als noodeloos, zoo verderfelijk, als kostbaar!

Verachten wij boven al den vleijer, die het, noch met den Koning, noch met het Vaderland kan meenen, — die zich door winderige praal en ijdele vertooning, boven anderen weet te verheffen en zijne verwaandheid doet gelden, ter verdringing van ware verdienſten.

Vereeren wij hem daar en tegen, ook in den geringſten ſtand, die, vergenoegd in zijn' ſtaat, dat met ijver en naauwgezetheid verrigt, waar toe hij geroepen is. — Heil hem, wiens harte ſlaat voor het behoud van Nederland en dagelijks den Allerhoogſten bidt, om de verlenging van het dierbaar leven van onzen vereerden Koning! —

Nog maar weinige dagen, en het jaar, dat ons heugen zal, heeft zijn' kring geſloten. — Wat 'er in gebeurd is, weten wij allen; — wat er, in het volgende, zal gebeuren, weet niemand.

De-

„Deze onwetendheid deelt de wijste met den onnoozelften. — Wij allen zijn van gisteren en weten niets! —

Het is een kenmerk van den tijd, dien wij beleven, dat de jeugd, offchoon nog te nuchter, om van ondervinding te fpreken, echter met hooge magtfpreuken de zekerheid der toekomst bepaalt en de gebeurtenisfen berekent, naar hare kortzigtigheid en verbeelding (20).

Raadplegen wij veeleer de Gefchiedenis, dat groote leerboek der Voorzienigheid. Het wordt te weinig opgeflagen, en het leert ons toch zoo nadrukkelijk, dat, wat 'er geweest is, hetzelfde 'er zal zijn, en wat 'er gedaan is, het zelfde 'er zal gedaan worden, zoo dat 'er niets nieuws is, onder de zon.

Het leert ons, in alle gebeurtenisfen van dit leven, het natuurlijk verband kennen, dat 'er onveranderlijk beftaat tusfchen oorzaak en gewrocht; — hoe het kleine fteeds betrekking heeft tot het groote, — en het leed, als een onvermijdelijk gevolg, te laat befchreid, eene regtvaardige boete is voor het dwaze en booze.

Deze lesfen der Gefchiedenis, goed geleerd en wel onthouden, zullen ons dienen, om, in onzen tijd, zoo min ligtgeloovig, als wanhopende te wezen, en met die kalmte en wijze

ze volharding, welke Nederland thans zoo zeer verhoogt en achtbaar maakt, in het oog van alle volkeren, rustig en bedaard de toekomst af te wachten.

Vergunt mij, met een lied te eindigen, waarin ik, dezer dagen, bedroefd en verontwaardigd, mijn gevoel uitstortte.

Wachter, wat is 'er van den nacht?

JESAIA.

DE TOEKOMST.

Van ſpijt en van verdriet,
Waar 't oog geen einde aan ziet,
Barst mijn verbolgen hart,
Dat lucht zoekt, in de ſmart,
In bitt're woorden uit,
Door hoop noch vrees geſtuit.

't Onzigtbaar boos verbond,
Uit d'afgrond, waart in 't rond,
Op wet en orde gram,
En maakt Europa lam,
De volkeren te ſchand,
En ſticht alomme brand! —
Zijn opgeſtoken vaan
Voert moord en roofzucht aan,

En daagt, langs duin en del,
Den hemel, de aarde en hel,
In heirkracht, tot den ſtrijd,
Den Satan toegewijd.

Der Gaulen wuſt gebroed,
Verhit op menſchenbloed,
Aan armoede en ellend,
Aan wreedheid lang gewend,
Waar voor de menschheid gruwt,
Door honger voortgeſtuwd,
En tuk op kostb'ren buit,
Door geen gezag geſtuit,
Stroomt aan, in talloos heir,
Als een baldadig meir,
Naar Schelde, Maas en Waal,
Geleid ten zegepraal.

Het plant, van oord, tot oord,
Zijn leer en erfſmet voort,
Uit dat verleid gewest,
Dat draagt der zonde pest,

't Affchuwelijke vuur,
Het brandmerk der Natuur,
Op 't walglijk aangezigt,
Waar heen 't zijn fchreden rigt,
En voert, van allen kant,
Den doodfchrik door het land! —

Zoo trekken, woest en ftout,
Als 't wintert, in het woud,
De wolven naar 't gehucht,
En rieken, wat ontvlugt! —
Zij jagen mensch en beest,
Voor hunne komst bevreesd,
Verfcheuren lijk op lijk,
Gewenteld in het flijk,
En zetten klaauw en tand,
In 't krimpend ingewand,
En weiden onverfaagd,
Door vuur, noch ftaal verjaagd,
En huilen, in den nacht,
Die banger morgen wacht! —

Brit-

Brittanje telt geene eer,
Geen regt, of pligten meêr,
Vergeet zijn trouw en woord,
Verschoont verraad en moord,
En waant, dat Neêrlands val
Zijn redding geven zal. —

Daar daagt, aan 't Baltisch meir,
Der Moscoviten heir;
Germanje spoort het aan,
Gelijk ten strijd te gaan. —
't Is 't Heilige Verbond,
Dat, in den avondstond,
Beproeft zijn laatste kracht,
Op 's afgronds overmagt;
Maar 't heilloos doel verraadt
Der Vorsten eigenbaat!

Ach! steun niet, Nederland!
Zoo schendig aangerand,
Zoo derelijk benard,
Zoo schandelijk gesard,

Zoo

Zoo valſchelijk gevleid,
Zoo jammerlijk misleid!
Steun niet op volkenregt,
Dat u zijn hulp ontzegt,
Daar u Euroop beklaagt,
Doch heimelijk belaagt! —

De hel is blijd te moê,
Zij zwaait haar geesſelroê,
En ſchatert met het volk,
En neemt vergift en dolk,
Verſpreidt haar logentaal,
En ſpot met Vorſtenpraal! —

De dood grijnst, in 't verſchiet,
Die haar zijn' bijſtand biedt,
Een heerlijke oogst genaakt,
Als 't vuur des oorlogs blaakt! —

Uw vreugde rijz' ten top,
Ruim, Oude! uw' ſchuren op!

Waar

Waar bergt gij al den schat,
Dien de aard voor u bevat!
Geen oog, op 't ruime veld,
Die welige airen telt!
De sikkel, die 'er woedt,
Uw hoeve rijk vergoedt,
En de aard, van al, wat leeft,
U meêr dan tienden geeft! — —

Haast leggen zij het af,
Die ons Gods liefde gaf! —
Dan liggen zij betreurd,
Van onze ziel gescheurd! — —
Der bruid dan niet meêr baat
Haar klagt en rouwgewaad.
De vrind dan niet zijn' vrind,
De moeder niet haar kind,
Geen gaê haar' gaê weêr vindt,
Ons niets aan de aard meêr bindt! —

Verdwenen alle vreugd,
Geweken oude deugd,

Ver-

Verlaten huis en goed,
Verloren overvloed:
Klimt er geen lied tot God,
Het outer ſtrekt ten ſpot!
Monarchen weg gejaagd,
En voor 't gerigt gedaagd,
De heer zijn' knecht gelijk,
Als in het doodenrijk,
Wij allen, ongetooid,
Van rang en ſtaat berooid,
Gaan bed'len, achter ſtraat,
Om brood, met d'onverlaat. —

Ons oog, dan uitgeweend,
Ons harte, dan verſteend,
Gevoelloos voor ellend,
Aan foltering gewend,
Vervloekt dan, in den nood,
Wier arm geen' bijſtand bood.

Ja! zij zijn ons vervloekt,
Wier gouddorst voordeel zoekt,

Wier

Wier ſchandlijke eigenbaat
Het arme volk verraadt,
En pligt, en eer, en eed,
En 't Vaderland vergeet!

Geen zucht, uit de enge borst,
Geen last, zoo zwaar getorscht,
Geen druppel bloed, of zweet,
Geen traan, dien God niet weet!

Zij allen zijn geteld,
Staan bij hun' naam vermeld,
In 't boek, dat voor Hem ligt,
Als God de wereld rigt,
Wanneer Hij uitſpraak doet,
En elk zijn zonden boet! — —

Ach! ſteun niet, Nederland!
Op Vorst of bloedverwant;
Hoe ver hij ook gebied',
Hij weet de toekomst niet! —

Maar

Maar ééne Mogendheid,
De ondenkb're Majesteit,
Die aarde en hemel draagt,
En 't aan geen' Vorsten vraagt,
Die Mogendheid is God!
Beslisser van ons lot! —

Hij lacht met al 't gewoel,
Hij treft, door 't al, zijn doel,
Zijn arm alleen u redt,
En handhaaft orde en wet;
Zijn legerschaar is meêr,
Dan aller Vorsten heir! — —

Hef op dan 't schreijend oog,
Zie, Neêrland! naar omhoog;
Of weet de hemel 't niet,
Wat hier op aard geschiedt?
Van daar komt uwe kracht,
Als 't licht, na donkren nacht.

Zijn Engel is genoeg,
Die 't heir met blindheid floeg,
Dien Engel, nooit veroud,
Is de eigen magt vertrouwd,
Zijn dienaar wacht bevel,
En fidd'ren zal de hel! — —

Juich, Nederland! Hij komt!
Geen hoofdhair van u kromt!
Lof aller heeren Heer!
Val, voor Hem bevend neêr!
Juich, als zijn donder bromt,
En Vorftenraad verftomt!
Het is weldadig kwaad,
Dat zegen achterlaat!

AAN.

AANTEEKENINGEN.

1). Bladz. 12.

Zie over deze naamsafleiding GUICCIARDIJN, *Beſchr. van alle de Nederlanden*, bl. 58.

Vondel heeft ook aan die overlevering gedacht, in zijn bijſchrift op deze ſtad (*Poëzij*, D. II. bl. 202).

Antwerpen heet den droom van reus en handtol vaeren,
En 't werpen van de hant, aen de oevers van het Schelt.

2). Bladz. 14.

Het *Antwerpsch Chronijkje*, bl. 163, zegt: „ t' Saterdachs, ten tien uren, voor noene, heeft „ eenen Spaenſchen Predicaer misſe geleſen buij„ ten Antwerpen, op het Nieu Casteel, ende al„ daer gewijt den eerſten fondeerſteen, den welc„ ken als doen terſtont geleijt is aan de zuijtſijde „ van 't zelve Casteel, van eenen Spaenſchen „ Edelman, en voorts daer op begonst te fonde„ ren de muragie rondſom het Casteel en verv." —

De

De omtrek dezer vesting bedraagt tweeduizend en vijfhonderd fchreden. —

3). Bladz 15.

Voor de gefchiktheid of ongefchiktheid der plaats, door *Alba*, tot het aanleggen van deze fterkte, gekozen, worden de verfchillende redenen opgegeven, bij STRADA, *de Bel. Belg.* L. VII. p. 421. fq. — Men vroeg, of de Hertog het kasteel bouwde, ter beveiliging van zich zelven, of tot verdediging van de ftad? — en men beweerde, dat, tot het laatfte doel, de ligging allezins ongunftig was, wanneer men een' oorlog tegen Holland voerde. — De fpoedige overgave van deze fterkte, in later tijd, zoo dikwijls beleefd, mag geenszins hare zwakheid bewijzen.

4). Bladz. 15.

Op fommige afbeeldingen, die den platten grond dezer vesting voorftellen, worden de molens nog aangewezen, en de bierbrouwerij, die daar vroeger was, als ook het geboomte, enz. dat, op het groote plein, rondom de kapel, weleer plagt te ftaan. Het aanzienelijk gebouw, dat voor den Opperbevelhebber was gefticht, wordt mede op de oude kaarten aangeduid en ftond, als men van de ftad op kwam, regts af, fchuins tegen over de kerk. LEEGWATER, die van den Spaanfchen Slotvoogd, op dit kasteel, werd aangehouden, vertelt ons, op zijne wyze, hoe hij daar onthaald werd. Zie

zijn

zijn *Klein Chroniiekje*, bl. 32. — Bij mijn bezoek op het kasteel, vond ik zelfs geene de minste overblijffels meêr van dat gebouw, het welk waarschijnelijk, ten tijde van de eerste bezetting der Franschen, vernield werd; — het is daarom, bij de toegevoegde afbeelding, hier weggelaten. De Opperbevelhebber houdt thans zijn verblijf in de pastorij, die zeer ruim is, uitmakende een gedeelte van het gebouw, waar toe de kerk behoort.

5). Bladz. 6.

De *groote poort* is, blijkens het opgegeven jaartal, niet van den tijd van *Alba*, zoo als ook de geschiedenis zegt, dat, na de overgave van Breda, A°. 1577. de wal, die naar de stad gekeerd was, werd neêrgeworpen. Dit zoo zijnde, dan is het ook een sprookje, wat men, nog heden, elkander verhaalt van de spits, boven deze poort, welke een' bal van eene knolronde gedaante en daar op een' punt, gelijk een wortel, vertoont. De Hertog zou namelijk op de vraag, wat hij van dien grond maken wilde? schertsende geantwoord hebben: *ik zal 'er knollen en wortelen op zaaijen.* — *Parma* heeft, in later tijd, deze poort gebouwd, of grootendeels vernieuwd.

De *water-poort* gaf den anderen uitweg, naar de Schelde, die wel van den vroegsten aanleg is, doch naderhand den bijnaam van *ijzeren* verkreeg, toen Frankrijk, aan die zijde, het *bagno*, of de ge-

van-

vangenis stichtte, voor die rampzaligen, welke tot de ijzers veroordeeld waren en, door deze poort, naar de scheeps-timmerwerf geleid werden. Hier was het verblijf van wening en knarsing der tanden!

6.) Bladz. 16 en verv.

De kerk zou met geringe kosten weêr goed hersteld kunnen worden, daar derzelver gewelf, muren en vloer nog geene kenteekenen dragen van vervallen ouderdom; — zij is thans eene werkplaats voor allerlei bedrijf. — In het voorportaal, links af, zag ik eene smidse, waar de blaasbalg op en neder ging en men druk het ijzer smeedde. — In de kerk, voor het hoog altaar, was een timmerwinkel, waar men ijverig zaagde, schaafde, boorde en klopte. Ik dacht, onder dat woelig geraas, aan het lied:

Stille rustplaats van Gods dooden!

Terwijl ik daar, uren, vertoefde en de opschriften der zarken naauwkeurig bezigtigde, naderde mij een oud man, die, te Antwerpen geboren, in zijne jeugd, onder de Oostenrijkers had gediend en thans van een sober inkomen leefde. Hij verhaalde mij, dat hij, in deze kerk, dikwijls ter Misse geweest was, dat het hem nog duidelijk voorstond, hoe de wanden met wapenborden bezet waren, waar boven helmen, standaards en oude vaandels hingen. Ook had hij hier wel begrafenissen

bij-

bijgewoond en wees mij den ingang van sommige kelders aan, waarin de lijken van groote heeren werden bijgezet. —

Daar het prachtig werk *Le grand theatre sacrè du Duché de Brabant*, gedrukt in 's Hage, bij *van Lom*, A°. 1729, niet in veler handen is, geloof ik, aan mijne lezers geen' ondienst te doen, met de opgave van alle de opschriften, die in de kerk gevonden worden.

De volg-orde rigt zich, naar de ligging der zarken, in het portaal, de kerk en de wederzijdsche kapellen.

Lijst der Grafschriften:

Op eene zark, met wapens:

D. O. M.

Aqui esta sepultade il Maestro de Campo Don *Juan De Leones* de *Guevara*, Cavallero del habito de Calatrava, Teniente desta Castillo, natural de la Ciudad de Lorca, murio en 30 Avril. 1666.

Op eene zark, zonder wapens:

Sepultura del R^{do}, *Francisco Ramirez*, Cura y Cappⁿ. Major desta Yglesia, murio a. 22. de Octob. ano de 1637.

Op een zark, met 4 kwartieren:

Aqui esta sepultade Don *Francisco Rull y Sorbreuck*, hiio de Lorenzo Rull, Cap°. d'Infanteria Espanola, y de Doña Catharina de Sorbreuck y Roijsin,

fin, que murio a. 17, de Septiembre de l'año 1623, de edade de 8. años.

Op eene zark, met de beeldtenis van een' Priester:

D. O. M.

Terrena ſpolia ſub frigido Sarcophago jacent venerabilis Sacerdotis *Anthonii De Acosta*, Luſitani. Ortus a Villaviciosa migravit e ſaeculo, V Nonas Julii, A°. 1589. — Requiescat in pace.

Op eene zark, met wapens:

Aqui jace ſepultado *Julian Romero de Villalva*, hijo de Capitan Pedro de Villalva, y de Doña Juliana Romero, y nitto des Maestre de Campo Julian Romero de Ibarolla, Cavallerio del habito de St. Jago, fue muerte ſoc e Hulst, ſiendo de edade die 3. y ocho años, pelando contra los enemigos de la Fee Catolica. — Tan valeroſa y animoſamente Commonietto deta ara Soldado 13. de Maijo 1595.

Op eene zark, met wapens:

Aqui jace la Noble y vertuoſa Dama Dona *Margaretha Le Boiteux Bargas*, Hiia que fue de Juan Le Boiteux, Cavallero y Sr. de Moorſele, Beaulieu, Langacker, etc. Muger del Sergiento Major Barnabé de Bargas, machuca murio ſiendo el Teniente deste Castillo a. 31. d'Augusto de l'año 1638.

Op

Op eene zark, met wapens:

Aqui esta ſepultado Don *Pedro Henriques de Almanſa*, Hiio de los Illustrisſimos Senores Marqueſes de Alcanices, de el Reljno de Castilla, murio en 14. de Henero 1622. de idade de 26. annos. Ruguon a Dios por ſu anima.

Op eene zark, met wapens:

Aqui esta enterrado el noble Hombre *Pedro Gartes*, el qual fue calado con la Segnore Carola de Staveles, y murio el 21. de Octobre el año 1606. — Dios aya ſua anima.

Op eene zark, met wapens:

Sepultura del Capitan de Cavallos Coraſſs Españolas Don *Alfonſo Fernandes Borallo* Hiios y Familia, murio en 20. December 1713. ſiendo Gouvernador del Fuerte Real de Dambrugge.

Doña *Livina De Glimes* dict *Cool*, ſu muger, murio . . . —

Doña *Anna Suſanna De Groot*, ſu madre, murio en 15 de Avril 1711.

Don *Diego Borallo*, murio . . . .

Don *Anthonio Borallo*, murio . . .

Op eene zark, met wapens:

Aqui esta ſepultado el Licenciado *Christoval Clarcke*, natural de Dublin, Protonotario Apostolico, Cura y Capellano major desta Yglefia diez anos, lo hafiendo y otros ocho de menor, havien-

do los bien fervido converda de po amor qui en el lucar viere no abra de desconiar, qui en de tierra vinire a ella ha diligar, murio a 8. de Maijo 1697.

Op eene zark, met wapens:

Aqui esta fepultado el Cappitan Don *Pedro De Montenegro*, de Conseio de guerra de fu Magdeflad, pasfo le Dios de la prefente mejor vida a 21. de Deciembre año 1628.

Op eene zark, met wapens:

Aqui esta fepultado el Maeftro de Campo Don *Pedro Stampayo*, Teniente de Gouvernador deste Castillo de Amberes, murio a 13. de Avril, A°. 1674. Dexo un aniverfario perpetuo, y una buena limona a esta Yglefia.

Op eene zark, met wapens:

Aqui jace Doña *Francisca De Leon*, leal natural de Madrid, Camarera de la Condefa De Graial, muria a 14. de Julio año de 1697. de edade de 38 años.

Op eene zark, met wapens:

Aqui yacen las cenizas del Theniente Coronel y Governador del Fuerte Real de Sta. Maria, Don *Juan De Velasco*, en donde esperan la refureczion de la carne, y por la infinita misericordia fa vida per-

perdurable, murio a 17. de Fevreo de 1718. de la edade de 77 años.

Op eene zark, met wapens:

Aqui yace el Maeſtro de Campo Don *Mateo De Villegas*, Theniente que fue de este Castillo de Amberes, faleceo a 18. Deciembre 1678. Aviendo heho muchas limosnas en este Castillo y deiado una Misſa perpetua cadames y otra canta dacado a ido.

Op eene zark, zonder wapens:

Aqui esta ſepultada *Arnolda van de Vijvere*, muger quae fue de *Mathias Goos*, faleceo a 17. de Henero 1656.

Sua Hya *Iſabel Goos*, muger de l'Alferes Diego Castano, murio a 10. de Noviembre 1675.

Op eene zark, met 8 kwartieren:

Aqui esta ſepultada la mui noble y vertuoſa Dama Doña *Barbara de Heule*, hixa de Josſe de Heule, Sr. de Canneghem, y de Hochbergen, muger que fue del Capittan Balthazar de Santander y Adarzu, decendiente de la Caſa Yſolar de Adarzu, que murio a 17. Octobre A°. 1617. Ruguen a Diòs por ſu anima.

Y alimismo esta aqui ſepultada Doña *Iſabel De Santander y Heule*, hixa del dicho Capittan y dicha Doña, que murio de edade de 4 años a 12. d'Augusto. —

Anno y ſu nietto Don *Francisco De Kaday y San-*

Santander, que murio a 18. de Septiembre A°. 1672.

Aqui esta ſepultado el Alferis *Francisco Manriques*, natural de Madrid, murio en esta Ciudad de Amberes, a 6. de Deciembre de 1623. y ſe mando enterrar en esta Ygleſia, a laqual de yos una onorada memoria.

Op eene zark, met wapens:

Aqui esta ſepultado *Joan de Ceceil*, Capittan de Infanteria Espanola, natural de la Ville de Ybar en la Provincia de Lipuscua, murio a 12. de Noviembre 1620. Rugendo Dios por ſu anima.

Op eene zark, met wapens:

Aqui esta ſepultado Don *Raphael Palioloco*, entretenido por ſu Magdeſtad nesto Castillo, y ſu muger Doña *Maria De Velada* fue enterrado a 19. de Deciembre de l'Año de 1624.

Op eene zark, met wapens:

Aqui esta ſepultado e Capittan *Geronima De Cobos*, Teniente que fue d'este Castillo, natural de Molina, murio a 26. Abril A°. de 1643.

Op eene zark, met wapens:

Aqui jace el Maeſtro de Campo Don *Diege De Heredia* y Arambulo, Teniente de este Castillo, que murio a 6. de Marco 1704.

Y Doña *Iſabel Dorcq*, ſu muger, murio . . .

Op

Op eene zark, met wapens:

Aqui esta fepultada la noble y vertuofa Doña *Anna de Stoppelaere*, natural de Waveque, y un hixo huijo y de Capittan Don *Juan de Hermosfa*, Gobernador del Fuerte de la Cabeca de Flandes fu marido, murio a los 44. años de fu edad a 3. de Henero de l'año 1644. y dicho fu marido murio a 15. de Noviembre de 1677. el qual afimismo esta aqui enterrado.

Op een' fteen, in den muur, ter regter zijde, met wapens:

Aqui esta fepultada la noble y vertuofa Doña D. *Carlotta De Balier y Ricuart*, muger que fue del Capittan de la Cavalleria Anthonio de Castro y Tello, Teniente esto Castillo. De fu un aniverfario todos los años, faleceo a 13. de Junio 1652.

Ruguen a Dios por fu anima.

Op eene zark, zonder wapens:

Jacet fub frigido faxo eximiae nobilitatis decus *Franciscus de Campo*, qui hujus Arcis primus oeconomus, primus etiam hoc phanum coluit, feptuagefimo quarto, post millefimum quingentifimum a Virgineo partu, die vero mortis Septembris.

Op eene zark, met wapens:

Aqui yace el Maeftro de Campo Don *Julian Martinez De la Parra*, natural de Villa de Coca Episbado de Segovia, faleceo a 22. de Julio de l'an-

l'año del Senor 1712. fiendo Teniente Governador d'este Castillo de Amberes, de jo fu alma fondado un aniverfario perpetuo.

Op eene zark, met wapens:

Aqui esta fepultado el Maeftro de Campo de Cavalleria *Anthonio De Castro y Tello*, Teniente d'este Castillo de Amberes, natural de la Villa de Almarazon en el Reyno de Murzia, de jo un aniverfario todos los años el Diaque, falceeo a 2. de Henero 1659.

Su muger la noble y vertuofa Dama Doña *Carlotta De Balier y Ricuart*, que faleceo a 13. de Junio 1652. que di io afimismo un aniverfario todos los años.

Aqui yace Don *Francisco De la Puente Ryffembergh*, Maeftro de Campo de Cavalleria Coraces Espanoles, fervio a fu Magdeftad 37. años en los Ex^tos. de Spana, y en estos Estados, murio a 30. de Octobre, de 52 años 1697.

Op eene zark, met wapens:

Don *Francisco Ignatio De Borgio y Bosfu*, murio a 29. de Noviembre 1610.

Op eene zark, zonder wapen:

Hic jacet *Sufanna de Daelwijck*, Medioburgenfis, uxor Cornelii de Winter, Braxatoris hujus Arcis. A°. 1742. Requiscat in pace.

7).

7.) Bladz. 18.

Het beeld van *Bargas* vond ik zeer befchadigd; de neus en de regterarm, tot aan den elleboog, waren afgehouwen, ook de wapens zeer gefchonden. De ganfche voorftelling had daar door iets akeligs en bragt mij in eene verwonderlijke ftemming. —

Daar de kracht onzer verbeelding hier ligter kan af dan bij doen, heb ik verkozen, de tombe te geven, zoo als zij was, en niet, zoo als zij is.

De Sarcophaag bleef ongefchonden; het opfchrift luidt: Aqui yace el M^re. De Campo G^ral. Don *Ferdinando* de *Solis y Bargas*, Cavallero de la Orden de Santjago, Confeio fupremo de guerras de fu Mageftad, y fu Castellano desto Castillo, fue natural de Truxillo en Estramadura, y fervio a fu Mag^d. el espacio de 54. años, empecando de Soldado, y despues Alferes, Adjudante, Capittan, Sergiento Major, M^re. de Campo, Sergiento G^ral. de Batalla, G^ral. de l'Artilleria, M^re. de Campo, G^ral. Gouvernador y Capittan General de Cambray y pais de Cambrefes, y Castellano d'este Castillo, por los quales fervicios recibio premios tan honorados. Murio en dicho Castillo, idad de 75 años, el del Senor 1669. 21 de Noviembre. —

Voor deze graftombe, ligt de Luit. Genl. *A. H. J. van der Plaat*, die, in 't jaar 1819, toen men, te Antwerpen, niet meer in de kerken begroef, echter daar plegtig werd ter aarde befteld.

In

In de kapel, ter regter zijde, las men, voor den ingang van den grafkelder, waar het gebeente van *Mondragon* rust:

Vigilate virtuti, Spes mea Deus.

D. O. M.

Christophori Mondragonio. Heroi fortisf. ab ineunte aetate per gradus gloriofisf. militiae fub Imperio Caroli V. Caef. Imp. et Philippi F. ejus nominis II. ad haec culmina evecto, Praef. turmae et Cohor. XXIII. Walonum, bellicis Confiliis adlecto, Transmos. Provinciae et Zeelandiae Gubernat. defign. Hisp. Leg. Coh. XXVII. Arcis Gandavenfis, dein Arcis Antv. Praef. qui pace nec bello, dum Nestoream etiam fenectutem ageret, expeditione unquam vacuus fuit: adeo carus Deo, ut cum acie, praelio, excurfione toties conflixerit, quamvis hosticâ manu ac telo faepe actus fuerit, nunquam (mirabile dictu) vulnus acceperit. Ob memoriam fempiternae gloriae

Haeredes B. M. F. C.

Obiit An. CIↃ. IↃ. XCVI. Die III Januarii.

Kwartieren:

Mondragon, Marcado, Alamos, Ruis.
Du Chatalet, Rouci, Haraucourt, Blecourt.

Miraris militem tamdiu vitam vixisfe, Lector
Define: Audaciam pro muro habuit,
Mortem, quia contempfit, distulit;

Ani-

Animo et corpore fupra hominem fortis,
Imitare fodes, et pro illo Deum venerare.

Een toetsfteen in den regter zijmuur, bij het altaar gemetfeld, bevat nog het volgend opfchrift:

D. O. M.

Christophoro De Mondragon, Antverp. Arcis Praef. Regii Exerc. Conf. Duci militum fortisf. hoc Sacello a fundamentis erecto, Anniverfarium, III. Non. Januar. facrum, nec non in menfes fingulos folenne; Privatum vero, omnibus Jovis dieb. venerab. Sacramento, Virginique Matri, VI. Non. Sept. perpet. addita etiam quotannis in XL. ejusdem Arcis pauperes Eleemofyna, Civit. Antverp. Eleemos. IIII. Viris, inftrumento publico, latius Commendata, *Guilielma Du Chastelet*, Nobilisf. Lotharinga, opt. Conjugi opt. Conjux fibi posterisque de fuo ftatuit, dicavitque, Kal. Mart. Anno CIↃ. IↃ. XCVI.

In de kapel, ter linkerzijde, ziet men, bij den ingang van het ijzeren hek, regt op den afgebrokkelden muur, waar tegen het marmeren praalgraf van *del Pico* plagt te ftaan, en dat van daar is weggenomen. Bij de afbeelding van dat kostbaar gedenkftuk, wil ik ook het opfchrift hier geven:

Aqui jace Don *Francisco Marcos De Velasco*, Marquis del Pico de Velasco, Cav^o. del Orden de Santjago, del Conf^o. fupremo de guerra, M^re.

de

de Campo general, Gouvernador y Castellano de este Castillo de Amberes, natural de las Montanas de Burgos, fervio a S. M. el espacio de 46 años empecando de foldadorafo, pasfando par los grados de Alferez, de Mr. de Campo, de Capn. de Infanteria Espanola, de Capa. de Cavos. Coracas, de Capn. de la Compa. Coracas de las Gardias, y Gouvernr. de ellas del Illmo. Senor Arzobispo de Sant-jago, que en interin Governava el Reyno y Exercito de Galicia, fuelo de los Exmos. Seniores Don Louis de Pudetico, Conftable de Castilla, Govenr. y Capn. Gen. que fueron de dicho Reijno, Servio en estos Estados a S. M. de Comio. Gnal. de la Cavala. de teniente Genl. de ella de donde pasfo a Ser. Capn. Gnal. de la Artila. y despues al de Mre. de Campo Gnal. y Governador y Castellano deste refrido Castillio de Amberes, Murio a 17. de Junio 1693.

Dexo per fus executores testamente a los Exs. Seniores Don Diego Gomez d'Espinosfa, Cavo. del Orden de Santjago, y Me de Campo Gnal. Conde de Graial, Gnal. de la Artilleria, y al Conde de Clairmont, del Confeio de guerra, y Audiencier en estos Estados.

Vergeefs onderzocht ik, of het ftoffelijk overblijfsel van dien Burgvoogd ook, met zijn praalgraf, van hier naar de ftad was overgebragt.

Schuins over de plaats van dit gedenkteeken, las ik nog, op een' eenvoudigen toetsfteen, in den muur, den naam van een' Engelfchen Luit. Coll. *Simon Hart*, die

die, den 23sten Nov. 1815. hier uit dit leven ſcheidde en in deze kapel werd begraven.

Voorts moet ik 'er nog bijvoegen, dat, ſedert onze heillooze vereeniging met België, van den jare 1816 tot 1821, door een' Proteſtantſchen Leeraar, in deze kerk, alle zondagen, werd gepredikt, in de Nederd. taal, voor de Gemeente, die uit de ſtad opkwam en voor de bezetting. Een afzonderlijk biduur had men beſtemd voor de ſlaven van het bagno. — In later tijd, werd deze kerk geſloten, toen men, in de ſtad, voor de Proteſtanten, eene andere gelegenheid had gevonden.

8). Bladz. 20.

Van Haren gedenkt 'er aan, in de *Geuzen*, Zang V.

Terwijl de vrijheid dus de gronden
Verheft op heuren nieuwen throon,
Is Nederland op 't zwaarst gebonden,
En blootgeſteld aan Albaas hoon.
Antwerpen ziet zijn beeld verheven,
En aan de ſtalen voeten beven,
En ſiddren voor den ijz'ren dolk,
Gegoten uit gevangen panden,
En zaamgevloeid door Junglings handen,
De Steden, d'Adel en het Volk.

Het was zekerlijk eene ergerlijke aanmatiging, dat de Hertog het veroverd geſchut zich toeëigende, om zijn ſtandbeeld van het zelve te doen vervaardigen.

Het

Het verdient hier opgemerkt te worden, dat de regterarm van het colosfale beeld zich ongeharnast naar de ftad uitftrekte. — Bij mijn verblijf, op het kasteel, heb ik nergens eene verhevenheid ontdekt, waar op het berucht gevaarte mogt gestaan hebben. — De Hr. Kapn. Vestingbouwmeester *J. P. Delprat*, die de vriendelijkheid had, mij daar te vergezellen, geloofde niet, dat de plaats, waar het ftond, vooraf beheid was.

9). Bladz.

Nederl. Hist. B. VI. bl. 239. N. uitg. — STRADA, de *Bel. Belg. L. VII.* p. 474, verhaalt ons, dat men, ten hove, dagelijks, over het aanftootelijk beeld fprak en vooral *Ruy-Gomez de Silva* de hovelingen verlustigde met de zedlgheid van den Hertog, die zich 's Konings getrouwften dienaar noemde, terwijl hij Hem onderkroop. —— *Oranje* noemt het, in zijne Verdediging: „ een fpljtigh „ beeldt, teeken van helfchen hoomoedt, een heer„ lijke kroon van Alva's fchelmftukken." *Hooft*, l. l. B. XVII. bl. 173. N. uitg.

RAYNAL vergist zich, als hij zegt, dat alleen de beginletters van het trotfche opfchrift ftonden op het voetftuk van dit gedenkteeken. *Hist. van het Stadh.*, bl. 33.

10). Bladz. 24.

l. l. B. XII. bl. 79. N. uitg. — Den beeldgieter, *Jac. Jungeling*, Opzigter van het Muntwezen, kon het fmarten. Hij ftierf, A°. 1606, oud 74 jaren, en werd begraven, te Antwerpen, in kerk van St. Andries. Het graffchrift noemt hem den *Phidias* en *Praxiteles* zijner eeuw.

11). Bladz. 24.

VAN DER VIJNCKT noemt de plaats, waar het beeld werd geborgen, in het gewelf van het arsenaal. *Troubl. des Pays-Bas.* L. IV. P. I. p. 386.

12). Bladz. 25.

Het zinnebeeldige van dezen penning is niet zeer gelukkig; eenvoudigheid ontbreekt aan de voorstelling; bij VAN LOON is hij afgebeeld, *Beschr. der Nederl. Historiep.*, D. I. bl 178. Vreemd is het, dat BIZOT, in zijne *Hist. Metall.*, van zijn bestaan geene melding heeft gemaakt. De geleerde Baron COLLOT D'ESCURIJ, wien geene bijzonderheid van de Vaderlandsche Geschiedenis ligt ontgaat, spreekt ook van dezen penning, in zijn geacht werk, *Holl. Roem*, D. II. bl. 74.

13). bladz. 26.

ll. L. VII. p. 477. „ Et suboluisse Albano in„ dignationem Regis inde conjectum est, quod is „ alteram statuam, nam geminas ajunt ab eodem „ artifice eadem formâ fusas, in Hispaniam mitte„ re, uti destinârat, omiserit"

VAN METEREN zegt stellig, dat *Requesens* het andere beeld aan een' klokgieter verkocht, om het te versmelten. *Hist. van de Oorl.* B. III. bl. 542. Ik kan dat van den Commandeur niet gelooven.

14.) Bladz. 27.

ll. B. VI. bl. 239. N. uitg. — VONDEL had dien duim bij zijn' vriend gezien en zond hem daarop het gedicht, te vinden, in zijne *Poëzij*, D. II. bl. 675:

Uw

Uw handt die zweeft vast op uw pluim,
En ſpeelt met Albaes kopren duim:
Maar waer zij van geen' maght berooft,
Zijn handt zou ſpeelen met uw Hooft,
Gelijk de lepel met den klos.
ô Dwinglandij! wat zijt gij bros!
Gij hadt weleer den duim er op:
Nu ſtrekt uw duim Hoofts zinnepop.

Bentivoglio neemt het zeer kwalijk, dat het kasteel zoo werd gehavend en de Nederlanders hunne gevoeligheid tegen ſteen en ijzer zoo hevig betoonden. *Hiſt. der Nederl. Oorl.* D. I. B. X. bl. 272. — Deed *Alba* anders, toen hij, te Brusſel, het huis van *Culenborg* ſlechtte? — Zie *van* Dijk, *Verb. der Edelen.*

Ik hoopte, aangaande deze en andere voorvallen, op het kasteel, eenig berigt te vinden, bij Le Roy, *Notitia Marchionatûs Sacr. Rom. Imp. hoc est urbis et Agri Antverp.* cet.; doch van den ganſchen burg heeft de ſchrijver zelfs geen enkel woord gerept; alleen is bij hem het kaartje van den platten grond dezer ſterkte belangrijk, om dat de onderſcheiden gebouwen daarop met kleine letters zijn aangewezen. — Even min heeft Butkens, in zijne *Trophées du Duché de Brabant*, eenige inlichting gegeven en het is te verwonderen, dat hij, bij de fraaije afbeelding van het koperen kruis, ter lengte van 33 voet, A° 1635, te Antwerpen, opgerigt, wel van *Goethals* ſpreekt, maar geenszins van de voormalige gedaante, die het metaal had, eer het werd vergoten; hij geeft al-

alleen deze merkwaadige lofspraak aan de vrome Antwerpenaren (p. 75): „ caeterum populus Ant- „ verpienfis Christo deditisfimus est, quod ad- „ miranda illa crux, aetate nostrâ, aere publico „ erecta testatur, cujus iconismum oculis fubji- „ cio:" —

Die geheele vernietiging van *Alba's* ftandbeeld was eene eigenaardige ftraf voor den trotfchen geweldenaar. — Op hem kan men toepasfen, wat mijn onvergetelijke Vriend VAN DER WOORDT zingt van den dwingeland, in zijne *Gedichten*, bl. 13. (ed. A. 1795):

't Nakroost rukt zijne wapens eens
fmadend af, en vernielt fchimpend zijn beeltenis.
Vloekend wordt dan zijn naam gedelgd;
uitgeroeid het geringfte fpoor zijnes aanzijns zelfs!

15). Bladz. 34.

VAN KAMPEN, *Verk. Gefch. der Ned.*, D. II. bl. 354. Zie DELPRAT, over *de vorderingen van aanval en verd.* enz. bl. 332.

16). Bladz. 34.

VAN KAMPEN, l. l. Het is der moeite waardig, de geheele plaats hier mede te deelen, die de geleerde Schrijver, uit MAIER'S *Gefch. des Franc. Rev. kriegs*, had overgenomen en welke ons nog doet denken aan den tijd, eer ook Nederland de rampzalige eer genoot, het groote Rijk ingelijfd

lijfd te worden. — " *Cambon*, de Minister der
" geldmiddelen, ontzag zich niet, aan *Dumouriez*
" ronduit te verklaren, dat hem geen ander middel
" overbleef, dan zich van alle klinkende munt,
" in België, ook van de kerkfchatten en lands-
" gelden meester te maken. Onregtvaardig ware
" dit wel, maar een noodzakelijk kwaad. Zoo de
" Belgen eenmaal aan den bedelzak geholpen en
" met de Franfchen gelijk gefteld waren, zou hun
" niets meêr overblijven, dan de naauwe vereeni-
" ging met Frankrijk."

17.) Bladz. 35.
Delprat, l. l. bl. 332.

18) Bladz. 35.
In den jare 1803, werd *Malouet*, door *Napoléon*, tot Commisfaris Generaal der Marine aangefteld, naar Antwerpen gezonden, ten einde hij daar een dok aanleggen en de kostbare inrigtingen voor het zeewezen ontwerpen zou en befturen.

Eerst in den jare 1812, werd *Carnot* Opperbevelhebber van de ftad en het kasteel. Toen de Engelfchen, in het begin van het jaar 1814., Antwerpen belegerden, ontruimde hij, in de maand April, op bedongen voorwaarden, de ftad en vesting, geenszins uit onvermogen, noch minder door geld omgekocht, maar om dat 'er geen twijfel meêr kon wezen aan de terugkomst der Bourbons, in Frankrijk. — De proclamatie van den 28ften April, die hij rigtte aan
de

de bezetting, geeft de redenen van zijne handelwijze te kennen. Zij is, als een zeer merkwaardig ſtaatsſtuk, gedeeltelijk in de *Galerie Histor. des Contemporains*, Ed. ſec. T. III. p. 174 et ſuiv. opgenomen, en teekent ons den man van gematigdheid, diep doorzigt en groote bekwaamheden. —

Toen Engeland de kostbare inrigtingen voor het zeewezen, te Antwerpen, vernielde, zorgde het alleen voor zijn eigen belang. Na den grooten tijd van Nederland (den tijd van *De Witt*), werd Brittanje de eerſte Zeemogendheid, en ſedert ſtreefde het 'er verder na, de eenige te worden; want de uitſpraak des dichters is onbetwistbaar:

Le trident de Neptune est le ſceptre du monde.

Tegenwoordig zou Engeland welligt met Antwerpen geheel anders handelen. Men leze, om zich daar van te overtuigen, ſlechts de onbewimpelde verklaring van den *Londenſchen Courier*, medegedeeld, in de *Nederl. Staats-Courant* van 9 Febr. 1831. N°. 34.

„ Het is, in den tegenwoordigen tijd, in het „ belang der vrijheid, hoog noodig, dat Frankrijk „ en Engeland door de naauwſte vriendſchap ver„ bonden zijn. —

„ Ten ſlotte zegt de Courier nog eenmaal, dat „ het belang van Engeland niet gedoogt, dat het „ zich in eenen oorlog over vreemde belangen men„ ge; en dat een Minister, die Engeland in oor-

 „ log

„ log wikkelde, alleen om dat hij meende, dat de „ nationale eer 'er mede gemoeid was, door alle „ weldenkende Engelschen zoude verfoeid worden. „ *Als 'er gevochten moet worden*, roept de Engelsche „ Schrijver uit, *laat anderen dan vechten, laat* „ *hen om de schelp strijden, terwijl wij de oester* „ *genieten!*"

De nakomelingschap (want regt en waarheid zullen toch niet altijd van de aarde verbannen worden) zal moeite hebben, zulk eene onbeschaamde taal te kunnen gelooven! —

19). Bladz. 36.

Het is hier de plaats niet, van den opstand, in België, en de middelen, die, om denzelven te dempen, werden aangewend, te spreken. Er ligt nog één digte sluijer over alle die gebeurtenissen, welken de tijd alleen op kan ligten; gebeurtenissen, die, tot den huidigen dag, het trouwe Nederland verontrusten en grootelijks bedroeven.

Hoe moest dan de manhafte tegenweer en de gevoelige tuchtiging, door het Kasteel en de Vloot, onze getergde Natie verheugen! — Men leze daarvan het naauwkeurig verslag van den Baron *F. J. van der Wijck*, Commandant van de Genie, geplaatst in de *Staats-Cour.* van 1 Nov. 1830.

Om het gewigt der zaak, heb ik het noodig geacht, eenige min algemeen bekende bijzonderheden, die tot de verdediging van het Kasteel en

der

der Vloot betrekking hebben, achter deze Aanteekeningen, in eene afzonderlijke Bijlage, te plaatsen.

20.) Bladz. 48.

Opmerkelijk is het, dat de jeugd bijna overal en bijzonder op de Hooge Scholen, door geheel Europa, de voorhoede uitmaakt van de zamenrottingen voor *vrijheid*, *gelijkheid*, *en broederschap.* — De oude *Lafaijette* juicht haar toe en zijn ijver doet hem verjongen, dat is, kindsch worden; het betreurenswaardig onheil, in hooge jaren! —

Hoe steekt Neêrlands jongelingschap, bij zulk eene algemeene ontstemming, voordeelig af! — Lof vooral verdienen onze Akademiën, waar de voornaamste leerlingen hunne vlijtige letteroefeningen staakten, om zich tusschen de gelederen onzer aanzienelijke krijgsmagt te voegen, ter verdediging van orde, regt en waarheid, voor Vaderland en Koning! —

Om den edelen geest dier jongelingen wel te kennen, leze en herleze men de krachtige aanspraak van een der sieraden van de Utrechtsche Hooge School, den Cand. C. STAR NUMAN, aan de zeer geachte Commissarissen, de uitmuntende Candd. *P. O. C. Vorsselman De Heer*, *D. Metman* en *A. C. G. Suerman*, geplaatst, in den *Utr. Studenten-Almanak*, voor het jaar 1831. bl. 155 en verv., waar in tevens, tot hunne eeuwige eer, de namen staan vermeld van die brave medeleerlingen, welke met hen ten strijde togen.

Wij

Wij wenſchen allen toe, dat elk hunner dat ontegenſprekelijk bewijs van braafheid aan zijne kinderen en kindskinderen, in betere tijden, vertoonen en dan met zelfvoldoening en erkentelijkheid zeggen moge: *Ook ik ben daar bij geweest!*

BIJ.

B IJ L A G E N.

I. *Uitstel, vergund aan Antwerpen.*

De geweldige opstand, die, den 17den Oct. 1830, in Antwerpen, was uitgebroken, deed den Luit. Generaal Baron *Chassé* besluiten, om de stad in staat van beleg te verklaren. — Den 19den Oct., werd dit besluit aan de Prov. Staten en de Regering der stad mede gedeeld, met last, om dit, bij openbare aankondiging, ter kennis van de ingezetenen te brengen.

Een deputatie, bestaande uit de Heeren:

Van der Fosse. Gouvern.
Graaf *Aug. de Baillet.*
Looijaerts.
Van Trier de Tiège.
Baron *van Diert.* Griffier.
} Leden der Prov. Staten.

Verdussen.
en
Snollaerts.
} Schepenen.

ver-

vervoegde zich, op het kasteel, bij den Opperbevelhebber, ten einde Z. E. te bewegen, het genomen besluit, voor als nog, op te schorten, daar men vreesde, dat het gemeen tot muiten zou overslaan, terwijl men zich verantwoordelijk stelde, voor de bewaring der openbare rust, zoo aan dat genomen besluit geen gevolg werd gegeven.

De Luit. Generaal bragt die Heeren onder het oog, wat hij, gedurende zijn verblijf in de stad, voor dezelve gedaan had; herinnerde hun, hoe hij, in de twee laatste maanden, alles had aangewend, om de rust en eigendommen der ingezetenen te bewaren, ja, hoe hij zelf, geheele nachten, op de straten, bij het kanon had doorgebragt. Voorts sprak hij van het trouweloos gedrag, door vele ingezetenen jegens hem, op den 17den Oct. aan den dag gelegd, zeggende, dat hij zeker onderrigt was van het plan, dat toen had moeten worden uitgevoerd, namelijk de wachten aan de Mechelsche poort en bij den Plaatselijken Commandant te overrompelen, de manschap af te maken en zich dan van zijn' persoon, het zij levend of dood te verzekeren. — Waarna hij die merkwaardige verklaring gaf: „ Mijne Heeren! om U nog eene „ proef te geven, dat mijne oogmerken geene an„ dere strekking hebben, dan het welzijn uwer stad „ te behartigen, zoo sta ik uw verzoek toe en „ vergun U, de bekendmaking van mijn besluit „ voor als nog uit te stellen; — maar Gijl. zult „ mij voor de rust in de stad verantwoordelijk blij-

„ ven,

„ ven, terwijl ik U plegtig zweer, bij de God-
„ heid, die ik aanbid, en op mijne eer, welke
„ nimmer gefaald heeft, dat, wanneer 'er vijandelijkheden tegen Z. M. Troepen, het Eskader,
„ of de Citadel gepleegd worden, ik de ſtad zal
„ beſchieten zoodanig, dat men, over drie eeuwen, nog van *Chasſé* zal ſpreken, en zoo men
„ immer met geweld de Citadel vermeesterde, dan
„ laat ik mij met vriend en vijand in de lucht ſpringen."

Na deze verklaring, zeide de Generaal, dat wie der Heeren eenige aanmerkingen op het gene gezegd was, te maken had, hij niet ongenegen was, denzelven te hooren en elk derhalve vrij en onbewimpeld zijn gevoelen kon te kennen geven.

Verſcheiden leden der Commisſie konden zich niet van tranen onthouden en allen verzekerden, dat zij volkomen alles toeſtemden, wat door den Generaal was aangevoerd.

De Commisſie, ten uiterſte bewogen, beloofde nogmaals, alles aan te wenden, wat eenigzins in haar vermogen was, om de rust te bewaren, — en vertrok. De uitkomst deed, korten tijd daarna, duidelijk blijken, hoe verre men woord heeft kunnen houden en welke de gevolgen daar van zijn geweest; gevolgen, waar over geheel Nederland zich hartelijk heeft verheugd.

Dit

Dit geheel verhaal heb ik zelf uit den mond van zijn Exc. gehoord, en de L^t. Kol. *De Boer*, aan wien ik vele verpligting heb, had de goedheid, deze belangrijke onderhandeling, waar bij zijn Hoog Ed. Geſtr. en de Kol. *Nepveu* waren tegenwoordig geweest, met toeſtemming van den Generaal, mij ſchriftelijk mede te deelen.

II.

II. *Raad van defensie*,

ten tijde, dat het armée-korps zich in de nabijheid van Antwerpen bevond, en van *Brussel* op de Vesting terug trok.

L^t. Genl. Baron *Chassé*, Voorzitter.
L^t. Genl. Hertog van *Saxe Weimar*.
Genl. Majoor *De Favauge*, Command^t der Infant.
L^t. Kol. *De Boer*, Chef van den Staf.
L^t. Kol. *Kellner*, Commandt. der Artillerie.
L^t. Kol. *Rupertus*, Command. 't hoofdkwartier.
Kol. *van den Bergh*, Intend^t. van de 1ste klasse.
Kol. Baron *van Quadt*, Command. der 10de Afd.
Kol. Baron *van der Wijck*, Command^t. der Genie.
Majoor *Selig*, commanderende de Artillerie.
Kap^t. *Lambrechts*, Command^t. van de Artillerie transporttrein.

Tuch-

III. *Tuchtiging van Antwerpen.*
Den 27 Oct. 1830.

Het is overbekend, hoe de wrevel op nieuw begon, zijne horens op te ſteken; maar minder bekend is de bedreiging, door de muitelingen, daar bij gedaan, dat *de eerſte bom, in Antwerpen, van het kasteel geworpen, een brevet voor de Brabanders zou wezen*, om CHASSÉ *en de bezetting den wreedſten dood te laten ſterven.*

Men ſchijnt gevoeld te hebben, dat het verjaagde krijgsvolk, vlugtende uit de ſtad naar het kasteel, geen' moed zou hebben, dapperen tegenſtand te bieden. Zeker is het althans, dat in de eerſte verwarring, op geen volk, behalve van de Artillerie, ſtaat was te maken en het vereischte groote voorzigtigheid, de bezetting, op het kasteel, langzaam en ongemerkt te zuiveren.

Eindelijk was de mate der ongeregtigheid vol gemeten en het kon van de langmoedigheid des Opperbevelhebbers niet meêr gevergd worden, langer te dralen.

Toen de muitelingen de troepen vervolgden, bij het Arſenaal, begonnen de ſchepen het vuur op de ſtad te rigten. Het was 's middags, kwartier voor 4 ure, wanneer het bombardement van het kasteel,

met

met 3 ketels, een' aanvang nam, welke aanhielden, tot 's avonds, te 11 ure. Ik meen, op het kasteel, gehoord te hebben, zonder dit nogtans zeker te weten, dat, in dat verfchrikkelijk tijdsverloop, 'er 250 bommen uit de vesting zouden geworpen wezen; — doch het is, zoo als een Staf-Officier mij onderrigtte, allezins moeijelijk, het getal der projectilen juist te bepalen.

Na den wapenftilftand, gaf de Opperbevelhebber het fein voor de Vloot, om mede het vuur te ftaken. — Ondanks die menschlievendheid, vernieuwden de muitelingen hunnen aanval, bijzonder gerigt tegen de fchepen. — Z. M. Korvet de *Komeet* had veel te lijden en de Luitenant *Klinkhamer*, zijn' pligt getrouw betrachtende, werd doodeljk gewond, ftortende, met 2 brave matrozen, aan de zijde van den wakkeren Scheepsbevelhebber *J. C. Koopman* neder. —

Verwoed over deze fchennis, brandde de *Komeet* op nieuw los, wordende dadelijk gevolgd van de andere fchepen, welke niet minder aan het vijandelijk vuur waren blootgefteld. — Dit duurde een half uur, tot dat de roekelooze bende tot zwijgen gebragt was. —

Deze laatfte bijzonderheid ben ik aan het heusch berigt van den H^r. Bevelhebber der genoemde Korvet, den Kap^n. *Koopman* verfchuldigd. —

De verwoesting, door die tuchtiging, in de ftad ondergaan, is te bekend, om bij de afgebrande gebouwen, als het Arfenaal, het Entrepôt, de ftads-

ge-

gevangenis, het geheele kwartier van St. Andries, en de gesloopte straten hier langer te verwijlen. —

Om zich een' denkbeeld van den brand te kunnen maken, zal het genoeg zijn, te zeggen, wat mij door ooggetuigen verzekerd is, dat men, toen de vlam alles afweidde en in de stad het felste woedde, op een uur afstands, geschreven brieven duidelijk kon lezen.

Staat

IV. *Staat van Zijner Majesteits Scheepsmagt,*

voor Antwerpen,

Den 27 Oct. 1830.

Bodems.	Kaliber.	Bevelhebbers.
Het Fregat *Euridice*	34 ſt.	Kapt. *Lewe van Aduard*, Commdt.
De Korvet *Komeet.*	32 ſt.	Kapt. Luit. *Koopman*, Chef van den generalen ſtaf, voor de Marine.
De Korvet *Proſerpina.*	22 ſt.	Kapt. Luit *van Maren.*
De Brik *De Gier.*	8 ſt.	Luit. 1ſte klasſe *Zoutman.*
De Kanonneerb. N. 2.	5 ſt.	Luit. 2de klasſe *van Speijk.*
Idem N. 4.	5 ſt.	Luit. 1ſte klasſe *Schröder.*
Idem N. 6.	5 ſt.	Luit. 2de klasſe *van Maren.*
Idem N. 9.	5 ſt.	Luit. 1ſte klasſe *Schuit.*

V.

V. *Dag-order*

N°. 1.

voor

Z. M. Eskader, gestationeerd op de Schelde,

voor

Antwerpen.

ZEE HELDEN!

De dag van den 27sten Oct. ll. heeft mij bewijzen opgeleverd, dat het heldenbloed van uwe voorvaderen in ruime mate stroomt in uwe aderen; uw gedrag is voorbeeldig geweest; Gij hebt gevochten met leeuwenmoed en de Antwerpenaars overtuigd, dat Gij lijf en leven voor Z. M. veil hebt en zijne regten tot het uiterste wilt verdedigen.

Ik ben ten hoogste voldaan over uw gedrag en zal Z. M. hier van geenszins onkundig laten blijven. Ik reken in het vervolg op uwe standvastigheid en moed, en durf U reeds voorloopig, indien elk zijn' pligt betracht, van de overwinning verzekeren.

Hoofdkwartier, Citadel van Antwerpen, den 2 Nov. 1830.

De Luitenant-Generaal, commanderende de Citadel van Antwerpen en het 4de Groot Militair Commando.

(Was get.) Baron CHASSÉ.

Dag-

Dag-order

N°. 2.

voor de

1ste Divisie van het Algemeen Depôt der Landmt. in de Artillerie, op de Citadel, te Antwerpen.

WAPENBROEDERS!

De dag van den 27sten October ll. heeft mij overtuigd, dat Gij het vertrouwen waardig zijt, het welk Z M. onze dierbare Koning U heeft gelieven te schenken, met U, ter bevechting van den vijand te kiezen.

Gij hebt door uwen moed en ijver, waar mede Gij uwe pligten vervuld hebt, mijne genegenheid tot U getrokken; de geestdrift, welke door U is aan den dag gelegd, waarborgt mij, dat indien de vijand ons andermaal zou naderen, onze overwinning volkomen zal zijn.

Hoofdkwartier, de Citadel van Antwerpen, den 3 Nov. 1830.

De Luitenant Generaal, commanderende de Citadel van Antwerpen en het 4de Groot Militair Commando.

(Was get.) Baron CHASSÉ.

Dag-order
N°. 3.
voor de
Infanterie, op de Citadel,
te Antwerpen.

SOLDATEN!

Ik twijfel niet, of elk uwer zal thans doordrongen zijn van het gewigt van zijn' ſtand. Elk uwer zal, dunkt mij, gevoelen, dat geheel Nederland, ja zelfs Europa het oog op ons gevestigd houdt, en dat ons hier eene onſterfelijke eer, of eeuwige ſchande is wachtende. Dit hangt alleen van U af, om U met roem te bedekken, of met hoon te overladen.

Ik wil alle misdrijven en afwijkingen van de krijgstucht, die door eenigen Uwer zijn aan den dag gegelegd, uitwisſchen en vergeten; maar ik verwacht dan ook, van uwe zijde, dat Gij tot de volmaaktſte orde terugge keert en U in alle opzigten gedraagt, zoo als het brave Soldaten betaamt, dan zullen U ook zekerlijk belooningen ten deel vallen; daar, in het tegenovergeſteld geval, de wetten, in alle hare geſtrengheid, tegen de overtreders zullen ingeroepen worden.

Hoofdkwartier, Citadel van Antwerpen, den 3 Nov. 1830.
De Luitenant Generaal, commanderende de Citadel van Antwerpen, en het 4de Groot Militair Commando.
(Was get.) Baron CHASSÉ.

VI.

VI. *Namen der Hoofd- en Stafofficieren*, behoorende tot de bezetting van het Kasteel, bij Antwerpen.

In het begin der maand Maart, 1831.

I. L^{t}. Genl. Baron *Chassé*, Opperbevelhebber.

Genl. Majoor *De Favauge*, Command^{t}. der Infant. L^{t}. Kol. *De Boer*, Chef van den Staf. L^{t}. Kol. *Gumoëns*, bij den Generalen Staf. L^{t}. Kol. *Rupertus*, Command. het hoofdkwartier. Kol. *van den Bergh*, Intend^{t}. van de 1ste kl.	Staf.
Majoor Baron *van der Wijck*, Command^{t}. Kap^{n}. *Alewijn*. 2de L^{t}. *Vollenhoven*. Kap^{n}. *Delprat*. 1ste L^{t}. *van der Kemp*. 2de L^{t}. *Mounier*.	Genie.

II. Kol. Baron van *Quadt*, Command^{t}. der 10de Afd.

L^{t}. Kol. *Wimmer*, Command^{t}. van 't 1ste Bat. der 10de Afd.

Majoor *Voet*, Command^{t}. van 't 2de Bat. der 10de Afd.

Majoor *van Busceck*, Command^{t}. van 't 3de Bat. der 10de Afd.

Majoor *van Oudendijk*, Command^{t}. van 't 3de Bat. der 7de Afd.

Majoor *Naudascher*, Command^{t}. van de 9de Afd.

L^{t}. Kol. van *Volkhemer*, commanderende 't Alg. Depôt.

Majoor *Selig*, Command^{t}. van de Artillerie.

VII. *Lijst van Z. M. Schepen,*

Behoorende tot de Divisie,
voor Antwerpen,

In het begin van Maart, 1831.

Plaatsen.	Bodems.	Bevelhebbers.
Pijp Tabak.	De Korvet, *Komeet.*	Lt. 1 kl. *G. den Berger* (ad int.)
Lillo.	id. *Proserpina.*	Kapt. Lt. *H. W. van Maren.*
id.	Kanonneerb. N. 12.	Lt. 1 kl. *J. C. Petersen.*
Antwerpen.	Stb. *Suriname.*	Lt. 1 kl. *S. R. van Frank.*
id.	Kanonneerb. N. 1.	Lt. 2 kl. *C. van der Hart.*
id.	id. . . . N. 3.	Lt. 2 kl. *P. R. van Ouwenaller.*
id.	id. . . . N. 4.	Lt. 1 kl. *J. Schröder.*
id.	id. . . . N. 5.	Lt. 2 kl. *P. Bruining.*
id.	id. . . . N. 6.	Lt. 2 kl. *J. Blok.*
id.	id. . . . N. 7.	Lt. 1 kl. *W. J. H. Allewaart.*
id.	id. . . . N. 8.	Lt. 1 kl. *G. H. Meesman.*
id.	id. . . . N. 9.	Lt. 1 kl. *Z. A. Schuit.*
id.	id. . . . N. 10.	Lt. 2 kl. *J. F. van Römer.*
id.	id. . . . N. 11.	Lt. 2 kl. *H. Wipff.*
id.	id. . . . N. 24.	Lt. 1 kl. *W. T. Baars.*

Over

VIII. *Over den Scheepsbevelhebber* J. C. J. VAN SPEIJK.

Kopij uit een' brief van VAN SPEIJK, *aan den Luitenant* H. WIPFF.

Aan Boord van Z. M. kanonneerboot, N°. 2, liggende voor Antwerpen, den 30 Oct. 1830.

BESTE VRIEND!

Intusfchen moet ik u melden, dat wij, den 25sten dezer, nader bij de Citadel geankerd waren, alwaar wij federt niet dan vuur vernamen.

Den 27sten des morgens, kregen wij eene order, om te verzeilen naar het Vlaamsch Hoofd; *Schröder* naar die zijde, ik naar de Antwerpfche, (nabij 't Kraanhoofd) en *Schuit* tusfchen ons. Het geftadig geweervuur, mij toegebragt, noodzaakte mij, naar den H[r]. *Schuit* te gaan, meldende zijn Ed., dat het mij onmogelijk was, aldaar, zonder 's Konings vlag te verdedigen, te kunnen blijven liggen. Zijn Ed. Geftr. in dezelfde pofitie liggende, als ik, ging naar den Kolonel *Lewe van Aduard* en bekwam daar op de order, om ons te verhalen tusfchen de groote fchepen, als mede om het ons toegebragte vuur alleen met geweer te mogen afwenden.

Hier

Hier op ligtte ik mijne beide ankers en zeilde door den kleinen afſtand met zeil en ſtagfok, 't zwaard onder. Dan op mijn post willende komen, ſchoten die gemeene kerels mij alles naar beneden, *ra*, *gaffel*, *ſtagfok*, *beſaanſchoot*, (*zwaardlooper* was reeds vóór dien tijd weg) zoo dat ik natuurlijk tegen den wal dreef en mij in de onaangenaamſte poſitie bevond; alles omlaag; vier zwaar Geblesfeerden! — en waarlijk Vriendje! een hagelbui van geweerkogels. Hoe ik 'er en anderen zoo gelukkig zijn afgekomen, is mij onbegrijpelijk. Daar na opende de Heer *Schuit* het vuur en werd in mijne poſitie niet minder beantwoord, daar het volk dezer Boten zich zeer goed gedroeg, geen een' bloodaart of kruipert heb ik beſpeurd, maar waarlik mijn Vriend! zij hebben hun best gedaan.

Zij, die ſchoften van Antwerpen, hebben mij beestachtig gehavend, alles is ſtuk, maar *Schuit*, *Schröder* en ik hebben ook het onze toegebragt. 't Spijt mij van de arme kerels, onder anderen *Poel*; met dezen overleg ik, om goed te pointeeren, doe het zelf — hij wil vuur geven; onder dit, valt hij in mijne armen en zegt: *Mijn Heer! ik ga dood*; daar na de Marinier *Koene*; deze kommandeerde den 6 ponder; ook treft het lot *Le Crosſe*, *Berends* en *Eikelenboom*. Waarlijk *Wipff!* ik kan u verzekeren, dat bij dit alles mijne bedaardheid verging en mij met die goede aan boord hebbende Equipagie toelegde, om op raak te ſpelen.

Het

Het fein van eindigen werd, te 9 uur, 's avonds, gedaan, te 11 uur weder, als toen eindigde de wal en wij ook. Boot N°. 6. zijn Rapport toen gemaakt hebbende, moesten wij, nabij de Batterij, geplaatst tegen de *Proferpina*, gaan ankeren. De fchade van gemelde Korvet is aanmerkelijk, zijnde deze geheel onbruikbaar gefchoten en verfcheiden dooden en geblesfeerden. De *Komeet* mede. *Schuit* van de Boot N°. 9. heeft 3, en *Schröder* 2 dooden. De Brik de *Gier* en de *Euridice* hebben niets. Enfin, waarde *Wipff!* wij zullen elkander nader fpreken. Thans is hier alles ftil, witte vlaggen waaijen hier, doch zij planten meer ftukken, wat de afloop wezen zal, weet ik niet.

Uw alles gelukwenfchende Vriend

J. C. J. van Speyk

Officieel verslag, wegens den heldendood van den Scheepsbevelhebber, J. C. J. VAN SPEIJK.

(*Uit de Nederl. Staats-Courant*,

van 9 Febr. 1831. N°. 34.)

Aan Z. E. den Directeur - Generaal voor de Marine.

Aan boord van Z. M. kanonneerboot N°. 6. Vlaamsch - Hoofd. 5 Febr. 1831.

Aan Uwe Excellentie heb ik de eer, de droevige maar glorierijke mededeeling te doen van het voorgevallene van dezen dag.

In den vroegen morgen, de rivier zonder drijfijs zijnde, deed ik de divisie wederom hare post hervatten; de kanonneerboot, N. 2, onder bevel van den Luitenant ter zee, 2de klasse, *J. C. J. van Speijk*, naar Austruweel gestationneerd hebbende, was dezelve daar in goeden staat gekomen.

Eene harde noord-westelijke stormvlaag deed echter daarna dit vaartuig drijven, en niettegenstaande die Officier de beste en geschiktste pogingen in het werk stelde, om van den lager wal af te blijven, geraakte hij evenwel, door den aandrang van den wind, daar tegen, aan de zijde der stad, even

be-

beneden de Basſin, bij het zoogenaamde water-batterijtje.

Van den beginne af aan, zijne bewegingen hebbende gade geſlagen, beſpeurde ik thans, dat 'er eene groote hoeveelheid volk aldaar zich verzamelde, en het kwam mij voor, dat hij in zijne ſloep het volk poogde te ontſchepen. Alhoewel ik mij dadelijk derwaarts begaf, maakte echter de kracht van wind en ſtroom, de aannadering voor hulpvaartuigen ondoenlijk. Spoedig daarop beſpeurde ik, dat eene bende van het Antwerpſche gemeen zich van het vaartuig trachtte meester te maken, en, aan boord van hetzelve overgekomen zijnde, de *Hollandſche vlag omlaag rukte;* waarna onmiddelijk de uitbarsting mij *het ſpringen der boot* en de vaste beradenheid van den kommanderenden Officier aantoonde; — een maatregel, ongetwijfeld door dien jongen en braven Bevelhebber genomen, toen hij zag, dat *geene* andere redding hem van zijne laaghartige vijanden konde verloſſen.

Het altoos bedaarde gedrag, de menigvuldige met beleid uitgevoerde bevelen, zijne mij bekende onverſchrokkenheid, waarborgen mij, dat deze brave Officier alleen in de hoogſte noodzakelijkheid heeft konnen overgaan, tot het doen van dien gewigtigen ſtap, als het eenige redmiddel, om de aan hem vertrouwde kanonneerboot *met eere* uit des vijands handen te houden.

Volgens ingewonnen zijdelingſche berigten, is mij bekend geworden, dat ſlechts de loods met drie ma-

matrozen dien heldendood ontkomen zijn, en zich thans in het hospitaal, binnen Antwerpen, moeten bevinden; gelijktijdig heb ik vernomen, dat de dood dier braven gewroken is, door het bloed hunner overweldigers, zijnde 'er velen van hen in de lucht gesprongen.

Hoe droevig dit voorval, op zich zelf beschouwd, ook moge zijn, twijfel ik geenszins, of Uwe Excellentie zal hierin de overtuiging vinden, dat de brave Luitenant *van Speijk* met de meeste naauwgezetheid zijne pligten heeft volbragt en het zegel heeft gelegd op de decoratie, hem kortelings door Z. M. vereerd.

Als zijn onmiddelijke Kommandant rust op mij de verpligting, Uwe Excellentie de grootheid dezer edelmoedige verrigting kenbaar te maken, in de overtuiging, dat Uwe Excellentie, in dit nooit te vergeten gedrag van eenen harer verdienstelijkste Officieren, dat deel zal nemen, dat hetzelve naar waarheid verdient.

Alhoewel het Zijne Excellentie, den Luitenant-Generaal Baron *Chassé*, ten hoogste smart, dat, op deze wijze, aan het leven van dien moedvollen Officier en zoo vele meerdere braven een einde is gemaakt, en daar bij tevens een Zijner Majesteits vaartuigen is verloren gegaan, beschouwt Zijne Excellentie, dat hier door, zonder twijfel, de vijand zal overtuigd zijn, dat 's Rijks Marine niet verbasterd is van den ouden roem, welke dezelve steeds, in het Vaderland, van eeuwen her, met zoo veel regt mogt ge-

nie-

pieten, en liever een' *eervollen dood verkiest*, *dan eene van schande verzelde mishandeling van het barbaarsch gepeupel.*

De Kapitein Luitenant Kommandant,

(Get.) *Koopman.*

Zoo had dan de Marine drie zeer verdienstelijke Officieren, *Maas*, *Klinkhamer* en *van Speijk*, binnen kort verloren! Mannen voorzeker, wier moed en beleid het Vaderland aanvankelijk had leeren kennen en dat gewisselijk de hoop op hen mogt voeden, dat zij eens, in glorierijker dagen, deszelfs aanzien en gezag zouden hebben verhoogd en verdedigd.

De Kommandant der Vloot vierde, naar soldaat- en zeemanschap, den uitgang van den dapperen bevelhebber en zijner lotgenooten. Hij liet, den volgenden dag, op alle de bodems, ter halver stok hijschen de vlaggen en wimpels, ter statelijke beteekenis van algemeenen rouw, — dat op verscheiden onzijdige schepen, daar liggende, in de haven gevolgd werd.

Over

Over het bekomen der overblijffelen van
J. C. J. van Speijk,
Scheepsbevelhebber.

uit handen van den vijand.

Volgens het berigt, mij fchriftelijk medegedeeld, door den Hoog Ed. Geftr, Heer *J. C. Koopman*, Commandant der Zeemagt, voor Antwerpen.

„ Weinige dagen, na den heldhaftigen dood van
„ den Scheepsbevelhebber *van Speijk*, ontwaarde ik,
„ in het *Journal d'Anvers*, van den 9den Febr.
„ ll., het navolgend opmerkelijk artikel: „ Une par-
„ tie du corps, du Commandant van *Speijk* a été
„ retrouvé; fa croix de l'ordre Guillaume a été
„ remife au General van der Smisfen."

„ Overtuigd zijnde, welk belang de geheele
„ Noord-Nederlandfche bevolking in die onfchat-
„ bare overblijffelen zoude ftellen en aangefpoord
„ door eigen gevoel van bewondering en eerbied
„ voor den afgeftorvene, haastte ik mij, dienzelf-
„ den dag, aan den Generaal *van der Smisfen* een'
„ brief te fchrijven van den volgenden inhoud:

Te-

Tête de Flandre, 9 Fevrier 1831.

MONSIEUR LE GENERAL!

„ A l'inſtant je vien d'appercevoir dans le Journal d'Anvers d'aujourdhui l'article ſuivant: une partie du corps du Commandant *van Speijk* a été retrouvé; ſa croix de l'ordre Guillaume a été remiſe au General *van der Smisſen*."

„ Je m'empresſe de vous en demander la reſtitution; les Belges ſans doute n'inſulteront pas les reſtes du cadavre de l'immortel héros!

„ General! vos ſentiments genereuſes me ſont trop connues, pour douter un moment, que vous n'accederez pas immediatement à la juste réclame, qui m'eſt dictée par le double lien de mon devoir et de ma veneration pour la memoire du courageux *van Speijk*."

„ Weldra werd ik echter zijdelings onderrigt, dat het dien Generaal onmogelijk was, aan mijn verzoek te voldoen, daar, op dien tijd, juist de Generaal *Nijpels*, in Antwerpen, met eenige van Maastricht terug keerende troupen was binnengerukt, en alhoewel de Generaal *van der Smisſen*, die reeds meermalen blijken van bereidwilligheid, om aan onze regtmatige verlangens te voldoen, gegeven had, ook nu weder volgaarne aan dezen billijken eisch beantwoord zoude hebben, zag hij zich hierin door den Generaal *Nijpels*, onder wiens opperbevel hij op dat tijdſtip onmiddelijk ſtond, belet."

„ Hoe

„ Hoe onaangenaam het mij ook was, om in
„ briefwisfeling te treden, met iemand, dien ik,
„ als verzaker der vanen, waar aan hij eenmaal
„ trouw had gezworen, in mijn hart verafschuw-
„ de; zag ik toch de noodzakelijkheid, om dat
„ gevoel te overwinnen, maar al te wel in, en gaf
„ mijn verlangen, op den 10 Febr., aan genoem-
„ den Generaal, op de volgende wijze, te ken-
„ nen:

Tête de Flandre, 10 Fevrier, 1831.

General!

„ N'ayant pas encore reçu une reponse sur la
„ lettre envoyé par moi, a Monsieur le General
„ *van der Smissen*, je sens la necessité de m'a-
„ dresser à vous, afin de reclamer les restes pré-
„ cieuses de l'immortel *van Speijk;* quoique j'en
„ ai deja fait mention, je le répéte, les Belges
„ n'insulteront pas le cadavre d'un heros!

„ Mon honneur, mon devoir, mes sentiments
„ me forcent à faire cette demande, à la quelle
„ un homme d'honneur accedera sans doute; ain-
„ si, Monsieur le General! ayez la bonté, de me
„ les faire remettre le plutôt possible."

„ Hierop bekwam ik echter nimmer eenig ant-
„ woord, maar werd daar en tegen van goeder
„ hand onderrigt, dat het des Generaals voorne-
„ men niet was, om aan mijnen eisch te vol-
„ doen.

„ Nog

„ Nog alle hoop niet opgevende en daar en bo-
„ ven, op dat tijdstip, van Gouvernementswege
„ uitgenoodigd wordende, om, zoo 'er nog iets
„ van het lijk van *van Speijk* gevonden werd, al-
„ le pogingen in het werk te stellen, om het zel-
„ ve van den vijand te rug te bekomen, zon ik
„ op middelen, welke verder door mij konden
„ in het werk gesteld worden, om tot het ge-
„ wenschte doel te geraken; en bekend zijnde
„ met den invloed, welke, in elke koopstad, de
„ welgezetenen immer op de regering hebben,
„ kwam het mij voor, in de Kamer van Koophan-
„ del een lighaam aan te treffen, waar bij ik mis-
„ schien met goed gevolg werkzaam konde zijn,
„ terwijl, in het tegenovergestelde geval, toch al-
„ toos een aantal weldenkende ingezetenen der stad
„ hier door met de hatelijke en kleingeestige denk-
„ en handelwijze van den Generaal *Nijpels* werd
„ bekend gemaakt."

„ Ik schreef derhalve aan den President der Ka-
„ mer van Koophandel, te Antwerpen, den na-
„ volgenden brief:

Vlaamsch-Hoofd, 13 Febr. 1831.

MIJN HEER DE PRESIDENT!

„ Onder toezending van de kopij der brieven,
„ de d^o. 9 en 10 dezer, aan de Generaals *van der*
„ *Smissen* en *Nijpels* geschreven, waarop tot nog
„ toe door mij geen antwoord is bekomen, gevoel
„ ik

„ ik de verpligting, mij aan de Kamer van Koop-
„ handel te moeten rigten, tot het verkrijgen der
„ gevorderde overblijffelen van den onvergetelij-
„ ken Luitenant *van Speijk*, vermeenende, ge-
„ durende mijn kommandement alhier, al dat gene
„ te hebben toegebragt, wat genoegen konde ver-
„ fchaffen aan de Kamer, in zoo verre zulks met
„ mijn' pligt was overeen te brengen, niet twijfe-
„ lende, of ook thans zullen de Heeren Leden wel
„ hunne pogingen in het werk willen ftellen, om
„ de voldoening aan dat regtmatig verlangen te be-
„ werken.

„ Het waren alleen die dierbare overblijffels,
„ welke mij hebben kunnen bewegen, eene vraag
„ te doen aan den Generaal *Nijpels*, vertrouwen-
„ de, dat een man van eer zulks onmogelijk kon-
„ de weigeren. Het verloren gaan van dien brief
„ kan dus de eenige oorzaak zijn, of anders zal
„ ieder weldenkend mensch befeffen, wat van een'
„ dergelijken Chef moet worden gelacht."

De Commandant der Zeemagt, voor Antwerpen.

(Was get.) *Koopman.*

„ In den beginne fcheen ook deze poging vruch-
„ teloos. De Kamer, welke uit weldenkende koop-
„ lieden beftond, trok zich deze zaak met warm-
„ te aan; eene uit haar midden benoemde kommis-
„ fie fpoedde zich naar den Generaal *Nijpels*, doch
„ de

„ deze van hare komst verwittigd, gaf voor, zich „ niet te zijnent te bevinden en ontweek meermalen zoo veel mogelijk alle aanraking met genoemde Heeren. Eindelijk evenwel hen niet langer „ kunnende afwijzen, verleende hij verlof, dat de „ Kamer de geheiligde overblijffels mij in ftilte „ kon overleveren; — dezelve waren, op last van „ den Generaal *van der Smisfen*, ten einde die „ voor bederf te bewaren, in een kistje met brandewijn gefloten en, in het Hospitaal, te Antwerpen, overgebragt, waar door gemakkelijk te „ onderftellen is, dat die Generaal, ware hem „ daar toe de magt niet benomen, geenszins zou „ geaarfeld hebben, aan mijne uitnoodiging terftond te voldoen, waarvan ook nog ten bewijze kan ftrekken, dat hij, eenige dagen daarna, „ met een' brief, het in de kajuit der kannonneerboot gevonden kruis mij deed geworden.

„ Het was, op den 16den Februarij, dat zich, „ des namiddags, te drie ure, de Scheepsmakelaar „ *Marfilij* met eenen zijner bedienden tot mij vervoegde en dit geheiligd gedenkftuk van waarachtige Hollandfche trouw en ftandvastigheid, tot in den „ dood, overhandigde. — Niet zonder aandoening „ zag ik dan ten laatfte mijne pogingen met gewenschten uitflag bekroond en al, wat der aarde van den „ jongen Held overbleef, wiens edel beftaan alle „ gemoederen met diepen eerbied voor zijn verheven karakter vervulde, aldus in mijn bezit.

„ Ik begaf mij onverwijld met het kistje, ver-

„ zeld van den Luitenant *Blok*, naar de Citadel, „ alwaar ik hetzelve liet openen, in de tegenwoor- „ digheid der H. H., de Chirurgijns Majoor „ *Croisſant* en *Rodi*, van den H[r] Intendant, 1 kl. „ *van den Bergh*, den 1ſten Luitenant der Artille- „ rie *Lambrechts*, den 2den Luitenant van het De- „ pôt *Worms*, den 1ſten Luitenant *Kroeſe* en den „ Luitenant ter zee, 2 kl. *Blok*, welke Heeren „ daarvan een *proces-verbaal* hebben opgemaakt „ en geteekend.

„ In het kistje, vonden wij het bovengedeelte van „ den arm met een gedeelte van de borst en hals, het „ welk zich nog bevond in dat deel van den klei- „ nen monteringsrok, zwarte das en gekleurden „ wollen halsdoek, waarin het ſloot. Verder wa- „ ren 'er ook nog andere ſtukken van denzelfden „ rok voorhanden, en op een derzelven was het „ lintje van het hem door Z. M. vereerde ridder- „ kruis zigtbaar. —

„ Daarop werd de arm uit het laken genomen, „ en op nieuw in het kistje geſloten, terwijl, op „ dringend verzoek van allen, eenige ſtukjes van „ den monteringsrok, onder zijne kamaraden, zoo „ wel van de Zee- als Landmagt uitgedeeld wer- „ den, als eene gedachtenis van den braven, waar „ voor, ik het door hem op de borst gedragen lint- „ je voor mij zelven hield.

„ Den 17 Febr., zond ik daarop den Luit. *Blok*, „ met het kistje naar Rotterdam, van waar hij, op „ last van den Directeur Generaal voor de Marine,

„ met

„ met een jagt hetzelve naar 's Gravenhage en ver-
„ volgens in ftilte naar Amfterdam overbragt en
„ aldaar in handen van den Schout bij nacht Kom-
„ mandant en Directeur der Marine overgaf, daar
„ het de wil van Z. M. den Koning was, de pleg-
„ tige bijzetting van die heilige overblijfsels tot ge-
„ legener tijdftip uit te ftellen."

De Kommandant der Zeemagt, voor Antwerpen.

(Get.) *Koopman.*

BIJ DE UITVAART

VAN

J. C. J. VAN SPEIJK,

Scheepsbevelhebber,

VOOR

Antwerpen.

den 5^den Febr. 1831.

Nog brult de leeuw, schoon overmand,
Nog scheurt zijn ijz'ren klaauw en tand,
Wat stout hem durft genaken!
Nog houdt hij onvermoeid de wacht,
En toont, wie met hem spot, zijn kracht,
Dat dien de ribben kraken!

Ge-

Geketend en rondom benard,
Rigt hij zich op, te lang gefard!
Hij fpringt, — zijn kluisters breken;
Zijn wrevel fchoont geen' euvelmoed,
En 't oog, waarin de gramfchap woedt,
Dreigt, fchrikklijk zich te wreken.

Laat af, laat af! — — neen, 't is te laat!
Geen jammerklagt, of rouwkreet baat,
Zie 't bloed zijn' manen verwen;
De blikfem uit zijne oogen fchiet,
De donder zijner ftem gebiedt,
Dat ze allen met hem fterven!

Daar fcheurt en fleurt hij ongetemd,
Wat, onder klaauw en tand geklemd,
Den doodfnik geeft en fpartelt;
De fchedel, die in fplinters fpat,
En arm en been, zoo rood beklad,
Getuigen, hoe hij martelt!

Al ſtort hij ook bij de and'ren neêr,
Die wraak verheft zijn' moed en eer;
Heel 't woud wil daar van wagen!
Zijn romp vervaart nog, waar hij ligt,
Een vreeslijk beeld van 't ſtrengst gerigt,
Wat ooit onze oogen zagen!

Zoo ſtaat gij voor ons, ed'le Speijk!
Wie is, in Neêrland, u gelijk!
Geen grootkruis mag u loonen,
Geen eermetaal, geen klatergoud;
Gij hadt uw lot aan Hem vertrouwd,
Die u alleen kan kroonen.

Gansch Nederland, in trouw vermaard,
Bewondert uwe hemelvaart,
Daar gij 't aan God gaat klagen:
Wat onregt doet en hoog verraad,
Der Vorſten vreeze en eigenbaat,
Die voor 't gerigt hen dagen!

Ach! waarom niet voorheen geflecht
De gruwelftad, in de asch gelegd,
 Eer ze u, ô held der helden!
Het leven kostte en veler bloed?
Wij wreken u, zoo 't zwaard weêr woedt,
 Al zou 't ons allen gelden!

Zoo ooit, aan dat verwenschte ftrand,
Weêr Hollands vlag wordt aangerand,
 Dan ftuwe uw fchim de baren!
Het hoog getij verzwelg' den grond,
En doe dàn, in dien jongften ftond,
 De ftad ten afgrond varen!

DRUKFEILEN.

Bladz.

In 't Berigt bladz. 1 reg. 13 wagt voor wacht

8 reg.	24	nodeloos	voor	noodeloos
10 —	13	vlam en	—	vlammen
11 —	11	23 Oct.	—	27 Oct.
17 —	27	ſtaandaard	—	ſtandaard
21 —	23	beteekenende	—	geheeten
39 —	24	dien	—	die
— —	—	hem	—	haar
43 —	2	verbrabanscht	—	verbrabandscht
64 —	4	wening	—	weening
87 —	11	een	—	eene
106 —	3	vien	—	viens
112 —	1	den	—	de

Op bladz. 78, bij Noot 9. Is het volgend epigram, dat men, bij de oprigting van *Alba's* ſtandbeeld maakte, geheel vergeten:

Cur ſtatuam vivo tibi, dux *Albane*, dedisti? — —
An quia defuncto nemo daturus erat? — —
Non male conjectas; neque enim crudelia laudem
Facta tua, infamem ſed meruere crucem.

0036704881